

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Art'om Gnědin

**Evidence skutečných majitelů společnosti
s ručením omezeným a akciové
společnosti**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. června 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 117 555 znaků včetně mezer.

V Praze dne 20. června 2018

Art'om Gnědin

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu diplomové práce, JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D., za jeho vstřícnost a cenné připomínky.

Obsah

1. Úvod	6
2. Evidování skutečných majitelů	8
2.1. Obecné důvody k evidování skutečného majitele	8
2.1.1. Transparentnost vlastnických struktur	8
2.1.2. Evidence skutečných majitelů jako nástroj dosažení transparentnosti	10
2.2. Prameny práva na mezinárodní úrovni	13
2.3. Prameny práva na úrovni Evropské unie	15
2.3.1. Historická právní úprava na úrovni Evropské unie	16
2.3.2. Současná právní úprava na úrovni Evropské unie	17
2.4. Prameny práva v České republice	20
2.4.1. Vedení interních záznamů o skutečném majiteli	21
2.4.2. Nakládání s interními záznamy o skutečném majiteli	24
2.4.2.1. Zapisování informací o skutečném majiteli do evidence	24
2.4.2.2. Poskytování údajů o skutečném majiteli povinné osobě	27
3. Pojem skutečného majitele	29
3.1. Přístupy k definici skutečného majitele	29
3.1.1. Formální pojetí	30
3.1.2. Materiální pojetí	31
3.1.3. Alternativní přístupy k pojmu skutečného majitele	32
3.2. Definice skutečného majitele ve směrnicích Evropské unie	34
3.2.1. Skutečný majitel společností	35
3.2.2. Skutečný majitel nadací, svěřenských fondů a obdobných právních uspořádání	38
3.3. Skutečný majitel v českém právu	38
4. Kdy se bude jednat o skutečného majitele	43
4.1. Kapitálové společnosti	44
4.1.1. Společník	44
4.1.2. Vedlejší dohody společníků	47
4.1.3. Vliv, ovlivnění, koncern	48

4.1.4. Tichý společník.....	50
4.1.5. Problematika „bílých koní“	50
4.2. Ostatní struktury kapitálových společností.....	52
4.2.1. Svěřenské fondy.....	53
4.2.2. Stát a veřejnoprávní korporace jako skutečný majitel.....	54
5. Závěr.....	56
Seznam citované a použité literatury a dalších zdrojů.....	58
Abstrakt.....	68
Název práce a klíčová slova.....	70

1. Úvod

Bylo by obtížné hledat jiný institut, který by tak symbioticky spojoval korporační právo a oblast boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, než institut evidence skutečných majitelů. V práci této symbiózy využívám a nahlížím tak na institut evidence skutečných majitelů nejprve s ohledem na obecná východiska, která vedla současnou společnost k potřebě tento institut právními normami upravit. Dále zkoumám institut evidence skutečného majitele s přihlédnutím k právním normám upravujícím tento institut. Nakonec na něj nahlížím ve vztahu ke konkrétním praktickým důsledkům, které skrze jednotlivá práva a povinnosti tvoří institut evidence skutečných majitelů.

V práci se nejprve zaměřuji na širší souvislosti institutu, které stály u jeho zrodu, konkrétně tedy na zasazení vzniku institutu a jednotlivých etap jeho vývoje do časového kontextu. Dále se pokusím o představení cílů, jejichž dosažení bylo důvodem zavedení institutu, a posouzení potenciálu jejich splnění, přičemž se pokusím o kritické posouzení potřeby existence institutu, jeho kladů, záporů a sporných otázek, které budou dle mého názoru ve vztahu k institutu v budoucnu rezonovat. Kritické posouzení budu vést ve třech rovinách, a to v rovině mezinárodního práva, práva Evropské unie a v neposlední řadě v rovině tuzemské právní úpravy. Zvýšenou pozornost pak věnuji formám evidence skutečných majitelů, se kterými se kterými operuje český právní řád, jmenovitě interní evidenci skutečných majitelů a evidenci skutečných majitelů vedenou tuzemskými soudy.

V předkládané práci upozorňuji na stěžejní otázky, které souvisejí s institutem evidence a které jsou či mohou být nejasné při výkladové a aplikační praxi. Zásadním pojmem, který prozařuje většinou práce, je skutečný majitel. Jednu z kapitol věnuji jeho definování, a to jak v čistě teoretické rovině, tak i na příkladech, kterými budu ilustrovat podstatu a praktické využití definic. Tímto postupem se pokusím nastínit a rozklíčovat nejpodstatnější otázky, na které jsem při zkoumání pojmu skutečný majitel narazil. Pojem skutečného majitele se pokusím vnímat v širším kontextu, než jsou zákonné definice obsažené v českém právním řádu, jelikož se budu pohybovat v oblasti regulované jak v mezinárodním, tak i v evropském měřítku, především pak na úrovni Evropské unie.

Následně ke konci práce dospěji k systematizaci typických podob, které na sebe může skutečný majitel brát a konkrétních nástrojů, kterými při tom bude disponovat. Tato část bude

mít za cíl prozkoumat již existující systematizace podob skutečných majitelů a vhodně je doplnit, a to z pohledu jednotlivých podob nebo systému jejich zařazení.

Ačkoli je práce omezena na evidenci skutečných majitelů společností s ručením omezeným a akciových společností, některé otázky jsou zkoumány pro širší okruh právnických osob potažmo jiných právních uspořádání bez právní subjektivity.

V práci užívám převážně logickou metodu analýzy. Rozdělením zkoumané problematiky na jednotlivé části lze vystihnout zákonitosti jejích jednotlivých částí, a tím i podrobné prozkoumání institutu jako takového. V závěru práce pak za pomoci syntézy jednotlivých částí problematiky dospěji k obecnějším závěrům, které pak, přispějí odborné diskuzi o evidenci skutečných majitelů jako celku.

2. Evidování skutečných majitelů

V kapitole věnované evidování skutečných majitelů se zaměřím na obecný úvod institutu evidence skutečných majitelů, především na obecné důvody existence institutu, které pak postupně rozvedu s přihlédnutím k právní úpravě mezinárodní, právní úpravě na úrovni Evropské unie a v neposlední řadě s přihlédnutím k tuzemskému právnímu řádu.

2.1. Obecné důvody k evidování skutečného majitele

V této podkapitole se věnuji obecným důvodům, které stojí za zavedením institutu evidence skutečných majitelů. Na pojednání o transparentnosti vlastnických struktur navazují rozbořem evidence skutečných majitelů, jako jednoho z nástrojů dosažení transparentnosti vlastnických struktur.

2.1.1. Transparentnost vlastnických struktur

V poslední době pozorujeme na mezinárodním poli všeobecný zájem o transparentnost vlastnických struktur právnických osob a jiných právních uspořádání. Oblastí, ze které tento zájem nejčastěji plyne, je problematika praní peněz¹ a financování terorismu.² K této problematice je přistupováno v mezinárodním měřítku. V takovém přístupu se odráží stále se prohlubující globalizace, která má za následek stírání hranic mezi státy, regiony, a dokonce i kontinenty, především v ekonomických, kulturních a politických otázkách. Tento celosvětový trend zohledňují jak mezinárodní organizace a společenství států, tak i státy samotné. Mezi instituce, které se otázkám skutečných majitelů právnických osob a jiných právních uspořádání věnují, patří zejména Finanční akční výbor³, Organizace pro ekonomickou

---

¹ K pojmu praní peněz srov. Pelc, Vladimír. Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016, 300 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/140051887>. Str. 9–16 a 96.

² Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. 2012. Pracovní překlad pro potřeby Finančního analytického útvaru Ministerstva financí. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-instituce>. Str. 6.

³ Finanční akční výbor (Financial Action Task Force) je mezinárodní mezivládní organizace založená v roce 1989 disponující celosvětovým vlivem v oblasti vytváření standardů a hodnocení jurisdikcí v oblasti boje

spolupráci a rozvoj⁴ a Úřad pro drogy a kriminalitu⁵. Tyto organizace se kontinuálně věnují stávajícím a budoucím hrozbám v oblasti praní peněz a financování terorismu.⁶

Boj proti praní peněz a financování terorismu však není jedinou oblastí, která může z průhlednějších vlastnických struktur profitovat. Mezi dalšími lze jmenovat problematiku kriminality jako takové, zejména v oblasti daňových úniků, korupce či zneužívání veřejných financí, ale i problematiky, které nemusí být nutně spjaty přímo s kriminalitou. Jedná se tedy o situace, kdy protiprávní praktiky vždy nemusí dosahovat společenské škodlivosti trestných činů. Jedná se například o porušování či obcházení pravidel obchodování na kapitálových trzích,⁷ porušování povinností při zadávání veřejných zakázek,⁸ uzavírání zakázaných dohod v oblasti ochrany hospodářské soutěže,⁹ uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení, kdy věřitel nemá informace o identitě skutečného majitele věřitele,¹⁰ nebo jiné skrývání aktiv, mající za následek poškození osob, zejména věřitelů.¹¹ Tento výčet zajisté není úplný, avšak

---

proti praní peněz a financování terorismu. V současnosti je jeho členem 35 států a dvě regionální organizace jimiž jsou Evropská unie (zastoupená Evropskou komisí) a Rada pro spolupráci zemí v oblasti Perského zálivu.

⁴ Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development) je mezinárodní vládní organizací se sídlem v Paříži, která vznikla v roce 1961. V současné době je jejím členem 35 států včetně České republiky. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj se zaměřuje na podporu a koordinaci různých politik za účelem podpory hospodářského nebo společenského blahobytu lidí. Mezi otázky, kterým se Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj věnuje, patří i problematika praní peněz, zneužívání právnických osob a otázky spojené se skutečnými majiteli právnických osob.

⁵ Úřad se zaměřuje na technické poradenství, statistické údaje z oboru, monitoring souvisejících trendů.

⁶ Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cleangovbiz/toolkit/moneylaundering.htm>.

⁷ Does de Willebois, Emile van der, Halter, Emily M., Harrison, Robert A., Park, Ji Won, Sharman, J.C. The Puppet Masters. How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It. Washington DC: The World Bank, The International Bank for Reconstruction and Development, 2011, 267 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2363>. Str. 37.

⁸ Například skrývání střetu zájmů podle § 44 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek skrze neprůhlednou korporátní strukturu.

⁹ Srov. § 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

¹⁰ Srov. § 177 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

¹¹ Srov. Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 35–36. a § 222 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. a § 708 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

zahrnuje nejčastěji diskutovaná a právem reflektovaná témata spojená s problémy, které může neprůhlednost vlastnických struktur přinášet.¹²

2.1.2. Evidence skutečných majitelů jako nástroj dosažení transparentnosti

Jedním z recentně zakotvených nástrojů, směřujících proti neprůhlednosti vlastnických struktur, je evidence skutečných majitelů právnických osob a jiných právních uspořádání. V této práci používám pro právní uspořádání, která nejsou právnickými osobami, ale s evidencí jejich skutečného majitele se setkáváme, pojmu „jiná právní uspořádání“. Tento pojem se mi zdá být přiléhavější než souběžně užívaný pojem „jiné právní subjekty“,¹³ jelikož pojem „subjekt“ v českém právu implikuje vlastnost „právní osobnosti“,¹⁴ což je v rozporu s významem pojmu jiné právní subjekty.¹⁵ Použití pojmu „jiné právní subjekty“ by tedy s ohledem na jeho význam¹⁶ bylo s přihlédnutím k českým realitám matoucí. Jako příklad jiného právního uspořádání lze uvést svěřenský fond.¹⁷

Hlavním přínosem evidence skutečných majitelů je zajištění transparentnosti vlastnických struktur právnických osob a jiných právních uspořádání. Transparentnost pak slouží cílům příkladmo uvedeným výše. Smysl institutu evidence uznávají i jiné mezinárodní organizace jako je Finanční akční výbor¹⁸ nebo Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Druhá zmiňovaná však relativizuje jeho potřebnost a upozorňuje, že je třeba uvážít použití různých mechanismů identifikace skutečného majitele s přihlédnutím ke specifickým státu, který dané postupy zavádí. Především je třeba přihlédnout k efektivitě, s jakou mohou nástroje odlišné

---

¹² Srov. Kostohryz in Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, 93 str. Str. 29.

¹³ Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 6.

¹⁴ Srov. Lavický, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 str. Str. 129–138.

¹⁵ Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 18.

¹⁶ Jedná se o soubor právních uspořádání bez právní osobnosti, u kterých mluvíme o skutečném majiteli.

¹⁷ Srov. § 1448 občanského zákoníku a Pihera, Vlastimil in Spáčil, Jiří. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 str. Str. 1185–1191.

¹⁸ Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 18 a 78–83.

od použití evidence v podobě blízké obchodnímu rejstříku zajistit včasné a efektivní zjištění skutečného majitele. Informace o skutečném majiteli tak mohou být efektivně získávány například nástroji v oblasti trestního práva.¹⁹

Navzdory relativizaci potřebnosti tohoto institutu je nesporné, že schopnost průběžného zjišťování skutečného majitele pro potřeby potírání praní peněz, financování terorismu a jiných protiprávních praktik pomocí evidence skutečných majitelů je na mezinárodní úrovni považována za jeden z vysoce efektivních nástrojů.²⁰ Jak je patrné z revidovaných doporučení Finančního akčního výboru z roku 2012, není dostačující spokojit se pouze s pravomocemi orgánů veřejné moci v oblasti trestního práva. Je tedy třeba, aby byly informace o skutečném majiteli evidovány v rejstříku k tomu určenému, nebo aby byly evidovány samotnou právníckou osobou či jiným právním uspořádáním s tím, že musí být splněny podmínky směřující k potenciální dostupnosti takových informací.²¹

Stejný názor o smysluplnosti evidence skutečných majitelů jako nástroje k zjišťování skutečných majitelů zastává například i program BOWNET²² vedený Evropskou komisí. Ze závěrečné zprávy tohoto programu například vyplynulo, že jen malá část členských států požaduje zveřejňování informací o skutečných majitelích v obchodním rejstříku, přičemž je dle této zprávy doporučeníhodné, aby byly takové snahy prozkoumány.²³

---

¹⁹ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. Paříž: OECD publications, 2001. 102 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/ca/43703185.pdf>. Str. 7–10 a 41.

²⁰ Ibidem. Str. 7–10 a 41.

²¹ Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 18 a 78–83.

²² BOWNET (Identifying the beneficial owner of legal entities in the fight against money laundering networks) je projektem Evropské komise, který v letech 2012–2013 zkoumal identifikaci skutečných majitelů právních entit pro účely boje s praním peněz. Na projekt BOWNET navazuje v současné době probíhající projekt EBOCS (European Beneficial Ownership and Control Structures).

²³ Riccardi, Michele, Savona, Ernesto. The identification of beneficial owners in the fight against money laundering. Trento: Transcrime – Università degli Studi di Trento, 2013. 98 str. Práce je finální zprávou projektu BOWNET. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.transcrime.it/bownet/wp-content/uploads/sites/4/2015/06/BOWNET_final-report.pdf. Str. 67.

Ačkoli by se mohlo zdát, že institut evidence skutečných majitelů neskýtá žádná úskalí a naplnění cílů spočívajících v transparentnosti vlastnických struktur pro účely potírání protiprávních praktik již v cestě nic nestojí, opak je dle mého názoru pravdou.

Myšlenka evidence je vytýkáno, že je s ohledem na existenci komplexní soustavy úmluv (např. Schengenská dohoda a Schengenská prováděcí úmluva nebo Dohoda o podávání informací o zahraničních účtech pro daňové účely),²⁴ organizací (Interpol),²⁵ institucí (národní útvary finančního zpravodajství) a jiných nástrojů (Portál automatické výměny informací)²⁶ obsolentní.²⁷ Takový názor otevírá otázku účinnosti již existujících metod potírání praní peněz, financování terorismu a jiných protiprávních praktik. Dle mého názoru však lze mluvit o obsolentnosti pouze v situaci, kdy by buď transparentnost vlastnických struktur právnických osob nebo jiných právních uspořádání nemohla být účinným nástrojem v boji proti praní peněz, financování terorismu a jiných zakázaných praktik, nebo by takový nástroj neproporcionálně zasahoval do jiných právem chráněných zájmů.

Jedním z možných zásahů do jiných právem chráněných zájmů je možná kolize mezi veřejným zájmem na potírání praní peněz a financování terorismu a ochraně základních lidských práv, kterou evidence může přinášet. Jde tedy o přiměřenost omezování základních lidských práv, a to především práva na soukromí²⁸ či práva na soukromý život.²⁹ V tomto případě je třeba posoudit zásah do základních lidských práv z hlediska ústavnosti. Ústavní soud v takových případech užívá testu proporcionality.³⁰ Zásadními otázkami v případném zkoumání ústavnosti budou dle mého názoru šíře definice skutečného majitele a práce

---

²⁴ In or. Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)

²⁵ Interpol je největší mezinárodní policejní organizací, sdružující celkem 192 států světa. Cílem Interpolu je umožnit spolupráci policejním orgánům jednotlivých států.

²⁶ In or. Automatic Exchange of Information portal (AEOI)

²⁷ Srov. Prince Michael von und zu Liechtenstein. Public register: a populist tool to control the citizen. *Trusts & Trustees*, Díl 23, Vydání 6, 2017. Str. 693–695. Str. 693–695.

²⁸ Čl. 7 odst. 1. Listiny základních práv a svobod.

²⁹ Čl. 10 odst. 2. Listiny základních práv a svobod.

³⁰ Srov. čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. a Nález Ústavního soudu ze dne 22. března 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1. a Plachetková, Lada. Princip proporcionality v současné české judikatuře. Diplomová práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013/2014. 56 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348216/pravf_m/DP_princip_proporcionality.pdf. Str. 27–44.

s pravděpodobností v jeho určování, respektive i užívání ryze formálních přístupů u definice skutečného majitele a dále i otázka zaznamenávání skutečného majitele bez jeho vědomí.

2.2. Prameny práva na mezinárodní úrovni

Pro porozumění institutu skutečného majitele a jeho evidování je třeba stavět na pramenech mezinárodního práva, které se touto otázkou zabývají již od 80. let 20. století.³¹ V souvislosti s vývojem mezinárodního práva se vyvíjely i přístupy společenství států³² a států samotných.

S potřebou znát skutečného majitele na mezinárodní úrovni se setkáme již na konci devadesátých let, kdy Basilejský výbor pro bankovní dohled upozornil banky a jiné finanční instituce na to, že osoby páchající trestnou činností využívají finanční systém k zakrytí skutečného majitele.³³

Evropská úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu později zdůraznila potřebu zbavovat osoby páchající trestnou činností zdrojů, které z takové trestné činnosti plynou. K naplnění tohoto cíle mimo jiné zavázala signatáře, aby ve svých právních rádech upravili trestný čin zatajení či zakrytí skutečného majitele majetku.³⁴ Z této úmluvy lze vysledovat zaměření pozornosti na skutečné vlastnictví, nikoli na vlastnictví deklarované. Úmluva tedy připouští, že nemusí existovat shoda mezi deklarovaným majitelem a skutečným majitelem. Tato myšlenka později našla místo nejen ve vztahu k majetku, ale i k účasti v právnických osobách a jiných právních uspořádáních.

---

³¹ Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Rigorózní práce. 2016. 123 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/76689>. Str. 32.

³² Jako příklad lze uvést přizpůsobení právních aktů Evropské unie poměrům a standardům známým z mezinárodního práva obsaženým například v revidovaných doporučeních Finančního akčního výboru z roku 2012 (viz výše).

³³ Basilejský výbor pro bankovní dohled. Ochrana bankovního systému před jeho zneužitím pro praní peněz. 1988. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbsc137.pdf>. Str. 1–4.

³⁴ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd23>. Čl. 6 odst. 1.

Na tyto mezinárodní snahy navázal Finanční akční výbor, který již v roce 1990, tedy již rok po svém vzniku, označil využívání korporátních technik (*corporate techniques*) jako jeden ze způsobů, jak lze prát peníze. Tyto korporátní techniky mají podle Finančního akčního výboru jednoho společného jmenovatele, jímž je zastírání skutečného majitele pomocí osob, které nejsou skutečnými majiteli, ale navenek tak působí.³⁵ Finanční akční výbor se této problematice věnuje kontinuálně a doporučení z roku 1990, známá také pod názvem „40 doporučení“, postupně aktualizuje.³⁶

Důležitým pramenem práva na mezinárodní úrovni je také Úmluva organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000. Úmluva ve svém článku č. 31, zaměřeném na prevenci vstupování organizovaných zločineckých skupin na legální trhy s výnosy z trestné činnosti, doporučuje opatření k předcházení takových následků. Mezi taková opatření patří, mimo jiné, zavedení evidence, ve které by byly vedeny fyzické i právnické osoby, které se podílí na „na založení, řízení a financování právnických osob“,³⁷ a umožnění výměny informací obsažených v takové evidenci mezi státy.³⁸ O transparentnosti fyzických a právnických osob, zapojených do založení a řízení právnických osob, mluví i Úmluva spojených národů proti korupci z roku 2003.³⁹

Mezi nejdůležitější dokumenty lze zařadit revidovaná doporučení Finančního akčního výboru z roku 2012. Doporučení je obecně přijímáno za standard v prevenci praní peněz a v boji proti financování terorismu v mnoha zemích světa.⁴⁰ Doporučení přímo deklaruje potřebu zavést opatření k zabránění zneužití právnických osob a jiných právních uspořádání k praní peněz a financování terorismu. Tohoto cíle má být dosaženo zajištěním přístupu kompetentních orgánů k náležitým, přesným a aktuálním informacím o skutečných majitelích a ovládajících osobách. Finanční akční výbor apeluje na státy, aby umožnily přístup

---

³⁵ Finanční akční výbor. Zpráva o praní peněz. 1990. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1990%20ENG.pdf>. Str. 9.

³⁶ Srov. Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Op. cit. sub 31. Str. 37–42.

³⁷ Úmluva organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/97/00139719.pdf>. Čl. 31.

³⁸ Ibidem. Čl. 1–3 a 31.

³⁹ Úmluva spojených národů proti korupci z roku 2004. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf. Str. 14.

⁴⁰ Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 2.

k informacím o skutečném majiteli nejen kompetentním orgánům, pod kterými si můžeme představit orgány zaměřené na veřejnou správu v oblasti praní peněz, financování terorismu a příbuzných oblastí, ale i finančním institucím a představitelům určených nefinančních oborů a profesí. Zpřístupnění informací o skutečných majitelích přitom není podle Finančního akčního výboru samoúčelné, jelikož podporuje schopnost finančních institucí a představitelů určených nefinančních oborů a profesí dostát povinnostem, které Finanční akční výbor doporučuje takovým osobám uložit. Jedná se zejména o povinnost identifikace a kontroly klienta, povinnosti uchovávání záznamů o identifikaci a kontrole klienta a provedených obchodech, povinnosti ve vztahu k politicky exponovaným osobám, povinnosti ve vztahu ke korespondenčnímu bankovníctví, povinnosti spojené se službami převodu peněz nebo hodnot, povinnosti spojené s novými technologiemi a bezhotovostními převody a dále o povinnosti převzetí informací ohledně výše uvedeného od třetích stran, a to s přihlédnutím k problematikám zahraničních poboček, dceřiných společností a rizikových států. V neposlední řadě se jedná o povinnosti oznamovat podezřelé obchody. K plnění všech těchto povinností mohou podle Finančního akčního výboru povinné osoby využít právě informací známých o skutečných majitelích právnických osob a jiných právních uspořádání.⁴¹

2.3. Prameny práva na úrovni Evropské unie

Úpravu skutečného majitele, respektive jeho evidování, je na úrovni Evropské unie zakotvena v nařízeních⁴² a směrnicích.⁴³ Evropská právní úprava zná čtyři generace směrnic v oblasti praní peněz, respektive praní peněz a financování terorismu,⁴⁴ které jsou doplňovány nařízeními. V současné době také prochází legislativním procesem Evropské unie pátá

---

⁴¹ Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 11–17.

⁴² Nařízení je právním aktem Evropské unie, který má dle čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie obecnou působnost, a který je v členských státech přímo použitelný a v celém rozsahu závazný.

⁴³ Směrnice je právním aktem Evropské unie, který je dle čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie závazný pro členské státy co do výsledku, kterého má být dosaženo. Výběr formy a prostředků k dosažení výsledku je ponechán vnitrostátním orgánům.

⁴⁴ První směrnice proti praní peněz a Druhá směrnice proti praní peněz se zabývaly především otázkami boje proti praní peněz. Třetí směrnice proti praní peněz a Čtvrtá směrnice proti praní peněz přibírá problematiku boje proti financování terorismu.

směrnice Evropského parlamentu a Rady. V této práci se věnuji především prvním čtyřem směrnicím, jelikož pátá směrnice nenabyla ke dni uzavření rukopisu této práce platnosti.

2.3.1. Historická právní úprava na úrovni Evropské unie

První směrnicí byla Směrnice Rady č. 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (dále také jako „První směrnice proti praní peněz“). Směrnice převážně stanovila požadavky pro kontrolu finančního sektoru a jejím hlavním přínosem bylo zaujetí jednotného postoje členských států Evropské unie ohledně potírání praní peněz a vytvoření základního rámce v Evropské unii v otázce prevence praní peněz.⁴⁵

Druhou směrnicí byla Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES pozměňující Směrnici Rady č. 91/308/EHS (dále také jako „Druhá směrnice proti praní peněz“). Druhá směrnice proti praní peněz reagovala na stručnost první směrnice zpřesněním úpravy a dále reagovala na nové tendence v oblasti praní peněz a zahrnuje mezi takzvané povinné osoby i advokáty a notáře.⁴⁶

Dalším přijatým předpisem bylo nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo jej opouštějící. Toto nařízení především upravilo povinnost osob, převážejících peněžní hotovost přes vnější hranice členských států Evropské unie, ohlásit celním orgánům členského státu, přes který na území Evropské unie vstoupily nebo jej opustily, údaje o ohlašovatel, o vlastníkov, o hotovosti a údaje o zamýšleném příjemci a údaje o částce.⁴⁷

Ve vztahu ke skutečnému majiteli došlo k výraznému posunu přijetím v pořadí třetí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES (dále také jako „Třetí směrnice proti praní peněz“). Jedním z hlavních cílů směrnice je upřesnění kontrolních postupů pro zjištění totožnosti klienta. Směrnice upravuje tři postupy, a to hloubkovou kontrolu, zjednodušenou kontrolu a zesílenou kontrolu.⁴⁸ Hloubková kontrola zahrnuje kromě získání informací o

---

⁴⁵ Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Op. cit. sub 31. Str. 48–53.

⁴⁶ Ibidem. Str. 54–56.

⁴⁷ Ibidem. Str. 56–58.

⁴⁸ Ibidem. Str. 59–64.

účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu a provádění průběžného sledování obchodního vztahu především „zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje“.⁴⁹ Hloubková kontrola také případně zahrnuje i zjištění totožnosti skutečného majitele.⁵⁰ Osoby povinné provádět hloubkovou kontrolu se přitom musí zaměřit na odpovídající opatření pro ověření totožnosti takového skutečného majitele. Taková opatření musí být založena na principu hodnocení rizik (*risk-based measures*). Cílem je, aby byla povinná osoba přesvědčena, že totožnost skutečného majitele zná. Pokud se jedná o právnické osoby, „svěřenectví“ a podobné právní uspořádání, odlišná od fyzické osoby, je pro dosažení tohoto cíle podle směrnice třeba poznat vlastnickou a kontrolní strukturu klienta. Za skutečného majitele⁵¹ se dle třetí směrnice proti praní peněz považuje fyzická osoba či osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo ovládají klienta, nebo fyzické osoby, pro které se provádí transakce nebo se vykonávají činnosti. Směrnice dále stanoví znaky, které pojem skutečný majitel přinejmenším zahrnuje.⁵² Pojmu skutečný majitel se podrobněji věnuji v následující kapitole.

2.3.2. Současná právní úprava na úrovni Evropské unie

Dalším a zároveň v současné době platným a účinným právním aktem Evropské unie v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 (dále také jako „Čtvrtá směrnice proti praní peněz“). Při stanovení jednotlivých opatření směrnice vychází zejména z mezinárodních standardů přijatých Finančním akčním výborem.⁵³ To podtrhuje deklarovanou snahu sladit přístupy na úrovni Evropské unie s přístupem na úrovni mezinárodní.⁵⁴ Směrnice má, jako i dříve zmiňované

---

⁴⁹ Čl. 8 odst. 1 písm. a) Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁵⁰ Čl. 8 odst. 1, písm. b) Čtvrté směrnice proti praní peněz pracuje s pojmem skutečný vlastník. Dle zvolené terminologie v této práci používám pojmu skutečný majitel.

⁵¹ Třetí směrnice proti praní peněz pracovala namísto pojmu „skutečný majitel“ s pojmem „skutečný vlastník“.

⁵² Čl. 6 odst. 3 Třetí směrnice proti praní peněz.

⁵³ Recitál č. 4 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁵⁴ Evropská komise. Důvodová zpráva k návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. 2013/0025 (COD). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0826&from=CS>.

směrnice,⁵⁵ minimální harmonizační účinek.⁵⁶ Členské státy si tedy mohou pravidla upravit přísněji nebo ponechat přísnější úpravu, byla-li členskými státy dříve přijata.⁵⁷ Mezi nové, či rozpracované instituty, které Čtvrtá směrnice proti praní peněz upravuje, patří systém posouzení rizik,⁵⁸ definice praní peněz, prahové hodnoty pro kontrolu klienta,⁵⁹ definice politicky exponované osoby,⁶⁰ sankce pro povinné osoby,⁶¹ politika ve vztahu k třetím zemím,⁶² rozšíření okruhu povinných osob,⁶³ hloubkovou kontrolu klienta⁶⁴ a dále povinnosti členských států zavést spolehlivé mechanismy hlášení potenciálních nebo skutečných případů porušení vnitrostátních předpisů provádějících Čtvrtou směrnici proti praní peněz příslušným orgánům.⁶⁵ Směrnice dále nově přichází s problematikou evidování skutečných majitelů.

Ze směrnice je patrné, že problematika evidence skutečných majitelů je důležitým institutem, kterému je věnováno dostatek prostoru. Je také zřejmá snaha zakomponovat tento institut do již ukotveného rámce opatření proti praní peněz a organicky tento systém doplnit. Dle čl. 30 odst. 1 Čtvrté směrnice proti praní peněz má být povinností právnických osob zapsaných v rejstříku získat a mít adekvátní, přesné a současné informace o svém skutečném vlastnictví, a to včetně údajů o skutečně držené účasti jednotlivých osob na společnosti. Tyto informace, tedy kdo je právním a skutečným majitelem, musejí právnické osoby poskytnout povinným osobám, pokud ty provádějí hloubkovou kontrolu klienta a potřebují je. K těmto informacím musejí mít včasný přístup i příslušné orgány členských států včetně finanční zpravodajské jednotky,⁶⁶ kterou je v České republice Finanční analytický úřad.⁶⁷

---

⁵⁵ Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Op. cit. sub 31. Str. 64.

⁵⁶ Srov. Čl. 5 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁵⁷ Srov. Král, Richard. Směrnice EU z pohledu jejich transpozic a vnitrostátních účinků. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 327 str. Str. 66–72.

⁵⁸ Čl. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁵⁹ Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Op. cit. sub 31. Str. 68.

⁶⁰ Čl. 3 odst. 9 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶¹ Srov. Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Op. cit. sub 31. Str. 73–75.

⁶² Čl. 9 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶³ Čl. 2 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶⁴ Čl. 10 a násl. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶⁵ Čl. 61 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶⁶ Čl. 30 odst. 1 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶⁷ § 29c odst. 1 zákona proti praní peněz.

Směrnice dále zavazuje členské státy, aby vytvořily centrální registr, který by výše uvedené informace uchovával. Je přitom na výběru každého členského státu, zda použije k uchovávání informací obchodní rejstřík, podnikový rejstřík nebo jiný veřejný rejstřík.⁶⁸ Veřejnost rejstříku však není vnímána absolutně. Členské státy nemusí nastavit evidenci skutečných majitelů tak, aby byly v rejstříku zpřístupněné informace zpřístupněny všem, tedy aby každý (každá právnická i fyzická osoba) měl do rejstříku přístup. Namísto toho vyjmenovává Čtvrtá směrnice proti praní peněz skupiny osob, které mají mít informace o skutečném vlastnictví vždy k dispozici. Jedná se o příslušné orgány členského státu (zejména finanční zpravodajské jednotky),⁶⁹ dále povinné osoby při provádění hloubkové kontroly klienta a v neposlední řadě i všechny ostatní osoby, které mohou prokázat oprávněný zájem. Na první pohled se zdá, že je okruh osob s přístupem do evidence velmi široký. Čtvrtá směrnice proti praní peněz však poskytuje orgánu vedoucímu evidenci pravomoc odepřít přístup k informacím v případě posouzení zájmu jako neoprávněného. Směrnice zájem blíže nespecifikuje. V takovém přístupu lze spatřovat opatrný přístup i s ohledem na ochranu osobních údajů zapisovaných osob. Takový závěr zvyrazňuje i skutečnost, že směrnice explicitně umožňuje přístup do evidence podmínit online registrací nebo zpoplatněním (sloužícím k úplnému či částečnému pokrytí administrativních nákladů s poskytnutím informace z evidence).⁷⁰

Směrnice také pamatuje na přeshraniční přesah oblastí, které mohou z informací z evidence skutečných majitelů profitovat, tedy na potenciál využití informací za hranicemi členského státu. Za tímto účelem upravuje povinnost zajistit schopnost příslušných orgánů a finančních zpravodajských jednotek poskytnout informace obsažené v evidenci skutečných majitelů příslušným orgánům a finančním zpravodajským jednotkám jiných států. Tato schopnost přitom jistě není pouze otázkou právem upravených kompetencí příslušných

---

⁶⁸ Srov. Čl. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES. a čl. 16 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132. a čl. 30. odst. 3 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁶⁹ Tyto orgány nejsou nijak limitovány v přístupu k evidovaným informacím. Ostatní osoby jsou limitovány buď účelem získávání informací nebo oprávněným zájmem, který musí demonstrovat. Navíc pouze u těchto orgánů se předpokládá, že dotčené právnické osoby nebo jiná právní uspořádání nebudou na získávání informací upozorněny. Viz Čtvrtá směrnice proti praní peněz.

⁷⁰ Čl. 30 odst. 5 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

orgánů a finančních zpravodajských jednotek, ale i technických možností orgánu vedoucího evidenci a evidence samotné, která takový postup musí umožňovat.⁷¹

Zásadní je přístup směrnice k potenciálu využití informací zanesených do evidence. Evropský parlament a Rada si dle všeho jsou vědomy problematiky možné nepravdivosti údajů zanesených do evidence. Na jednu stranu tedy směrnice striktně deklaruje potřebu znát totožnost skutečného majitele a považuje potřebu znát aktuální informace o skutečném majiteli za klíčový faktor při sledování pachatelů trestných činů, kteří se mohou skrývat za korporátní struktury. Na druhou stranu v jednotlivých případech před použitím informací z evidence (například v případě provádění hloubkové kontroly klienta) upřednostňuje přístup ke kontrole klienta založený na posuzování rizik.⁷² To znamená, že údaje z evidence skutečných majitelů mají být, v případě rizika, že nejsou pravdivé, použity pouze jako podpůrný nástroj při zjišťování skutečného majitele v průběhu provádění hloubkové kontroly klienta.⁷³

Pro účely evidování skutečného majitele zavádí směrnice legální definici tohoto pojmu. Jelikož je tato definice jedním ze stěžejních pojmů, které se užívají v souvislosti s evidencí, věnuji této definici prostor v kapitole 3 této práce.

2.4. Prameny práva v České republice

Institut evidence skutečných majitelů byl do českého práva zaveden zákonem č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen jako „novela zákona proti praní peněz“). Důvodem přijetí novely zákona proti praní peněz jsou dle důvodové zprávy revidovaná doporučení Finančního akčního výboru, která byla přijata v roce 2012. Změnou zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen jako „zákon proti praní peněz“) také dochází k implementaci Čtvrté směrnice proti praní peněz. Novela zákona proti praní peněz zároveň novelizuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů (dále jen jako

---

⁷¹ Čl. 30 odst. 7 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁷² Srov. Recitál č. 12 a 14 a čl. 30 odst. 8 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

⁷³ Srov. Čl. 30 odst. 8 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

„zákon o veřejných rejstřících“), kde v části páté zřizuje evidenci údajů o skutečném majiteli právnických osob zapsaných do veřejného rejstříku a svěřenských fondů zapsaných do evidence svěřenských fondů. Zákon o veřejných rejstřících také upravuje proceduru zápisu údajů do výše uvedených rejstříků.

Po vzoru Čtvrté směrnice proti praní peněz pracuje zákon proti praní peněz za účelem dosažení transparentnosti vlastnických struktur právnických osob se dvěma fázemi dosahování transparentnosti. Jedná se o vedení interních záznamů o skutečném majiteli a dále nakládání s informacemi v těchto záznamech obsažených.

2.4.1. Vedení interních záznamů o skutečném majiteli

První povinností právnické osoby je vést a průběžně zaznamenávat aktuální údaje za účelem zjištění a ověření totožnosti svého skutečného majitele. Tyto údaje musí zahrnovat informace o všech skutečnostech, které zakládají postavení skutečného majitele. Mezi povinně zaznamenávané informace patří i odůvodnění, proč je konkrétní fyzická osoba za skutečného majitele považována.⁷⁴ Tyto údaje musí právnická osoba uchovávat po celou dobu, kdy je fyzická osoba skutečným majitelem, a dále v průběhu dalších deseti let od zániku takového vztahu.⁷⁵ Tuto fázi lze označit za interní evidenci informací o skutečném majiteli.

Ačkoliv širší definice povinných osob podle § 2 zákona proti praní peněz nedosahuje celého okruhu právnických osob, které mají povinnost uchovávat a jinak nakládat s informacemi o skutečném majiteli, a tedy není povinností všech právnických osob vypracovávat systém vnitřních zásad podle § 21 zákona proti praní peněz, lze takový postup za účelem splnění povinnosti zaznamenávání údajů spojených se skutečným majitelem doporučit. Důvodem je skutečnost, že velká část právnických osob naplňuje znaky povinné osoby podle § 2 zákona proti praní peněz, ale také proto, že je pravděpodobné, že i ty právnické osoby, které dosud nejsou povinnými osobami, jimi někdy v budoucnu budou, ať

---

⁷⁴ § 29b odst. 1 zákona proti praní peněz.

⁷⁵ § 29b odst. 3 zákona proti praní peněz.

už změnou jejich předmětu činnosti nebo možným budoucím rozšířením definice povinných osob.⁷⁶

Lze také doporučit rozdělení této interní evidence na tři soubory informací, respektive podkladů. Takové doporučení se zakládá na různých možnostech, jak s těmito informacemi či podklady může být nakládáno. Rozdělení informací do následujících skupin může usnadnit samotné zacházení s nimi a vnést pořádek do plnění zákonných povinností souvisejících s informacemi o skutečném majiteli. Nakládání s informacemi a podklady se blíže věnuji v kapitole 2.4.2. této práce.

1. Prvním souborem informací jsou osobní údaje fyzické osoby,⁷⁷ která je skutečným majitelem, nebo která je právnickou osobou za skutečného majitele považována (dále jen jako „První soubor informací“). Mezi tyto osobní údaje patří:
  - jméno⁷⁸ a adresa místa pobytu fyzické osoby, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu;
  - datum narození fyzické osoby a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno; a
  - státní příslušnost fyzické osoby.⁷⁹

2. Druhým souborem informací (dále jen jako „Druhý soubor informací“) jsou údaje o:
  - podílu na hlasovacích právech, zakládá-li se postavení skutečného majitele na přímé účasti v právnické osobě;

---

⁷⁶ Srov. Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu (ze dne 29. října 2013, aktualizováno 17. května 2017; č. j. FAU-30944/2017/03). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyurad.cz/pravni-predpisy.html>. Str. 2–5.

⁷⁷ Srov. Čl. 4 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679. a § 4 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

⁷⁸ Jménem se rozumí jméno, popřípadě jména a příjmení. Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=368&r=2016>. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob), K § 118e. (Nutno dodat, že v průběhu legislativního procesu se označení § 118e změnilo na označení § 118f. Důvodová zpráva k § 118e se tedy vztahuje k § 118f.)

⁷⁹ § 118f písm. a) – c) zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů.

- podílu na rozdělovaných prostředcích, zakládá-li se postavení skutečného majitele na tom, že je jejich příjemcem; anebo
- jiné skutečnosti, je-li postavení skutečného majitele založeno jinak.⁸⁰

V případě údajů o skutečnostech zakládajících postavení skutečného majitele je nutné pamatovat na „*údaje identifikující řetězení, skrze které skutečný majitel zapisovanou osobu (byť nepřímo) ovládá*“.⁸¹ Údaje tak musí specifikovat spojující články mezi skutečným majitelem a právnickou osobou.⁸²

3. Třetím a posledním souborem informací jsou dokumenty⁸³ a jiné prostředky, ze kterých právnická osoba dovozuje skutečného majitele (dále jen jako „Třetí soubor informací“). Jak uvádí důvodová zpráva k novele zákona proti praní peněz, zákon nepředepisuje přesnou formu či způsob, jak má vypadat odůvodnění postavení skutečného majitele v jednotlivých případech.⁸⁴ U různorodosti prostředků, na základě kterých právnická osoba dovozuje svého skutečného majitele, se nabízí paralela k důkazním prostředkům v občanském soudním řízení.⁸⁵ S ohledem na materiální podstatu pojmu skutečný majitel (viz kapitola 3. této práce) je stejně jako v případě důkazních prostředků⁸⁶ zásadní, zda konkrétní dokument nebo jiný prostředek je způsobilý doložit určitou skutečnost. V případě skutečného majitele se jedná o skutečnost, že jím je konkrétní fyzická osoba či skupina fyzických osob. Důraz tedy není kladen na formální stránku prostředku, ale na jeho obsah a vypovídající hodnotu. To potvrzuje i důvodová zpráva k novele zákona proti praní peněz, když uvádí, že se nemusí jednat „*vždy pouze o*

---

⁸⁰ Ibidem. 118f písm. d).

⁸¹ Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob), K § 118e.

⁸² Ibidem.

⁸³ Srov. Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 581 str. Str. 156–159.

⁸⁴ Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K části první. K bodu 104 (§ 29b). K odstavci 1.

⁸⁵ § 125 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁸⁶ Důkazní prostředek je použit jak ve smyslu procesu, který právnická osoba podstupuje za účelem získání informace o rozhodných skutečnostech tak i ve smyslu nosičů takových informací. Srov. Svoboda, Karel, Smolík, Petr, Levý, Jiří, Šínová, Renáta a kolektiv. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 str. Str. 539–540.

podklady písemné.⁸⁷ Jako příklad prostředků, které budou typicky v podobě dokumentů, lze jmenovat výpis z obchodního rejstříku, seznam akcionářů, dokumenty smluvního typu vypovídající o vykonávání vlivu, ovládní, existenci koncernu či jiných formách vykonávání kontroly.⁸⁸ Lze si však představit, že dokladem budou i audio či audiovizuální nahrávky nebo informace, které se právnická osoba (respektive její zástupce) dozví ústní formou. Lze si představit i situace, kdy takové prostředky nebudou právnické osobě k doložení skutečnosti k dispozici (ztracený či zničený dokument či ústní forma získání informace), ale právnická osoba bude přesvědčena, že se jedná o pravdivou a aktuální informaci. V takovém případě bude dle mého názoru potřeba, za účelem splnění povinnosti podle § 29b odst. 1, 3 a 4 zákona proti praní peněz provést o takové skutečnosti záznam, například v listinné podobě, a ten následně uchovat.

2.4.2. Nakládání s interními záznamy o skutečném majiteli

Zákon proti praní peněz upravuje postupy, jak má být naloženo s interními záznamy o skutečném majiteli. Jedná se o (i) zapisování údajů o skutečném majiteli do evidence skutečných majitelů, a (ii) poskytování údajů povinné osobě a dalším, v zákoně vyjmenovaným subjektům.⁸⁹

2.4.2.1. Zapisování informací o skutečném majiteli do evidence

Prvním případem je zapisování údajů o skutečném majiteli právnické osoby do evidence skutečných majitelů.⁹⁰ Ačkoli zákon proti praní peněz nemluví explicitně o povinnosti právnických osob zapisovat své skutečné majitele do evidence,⁹¹ lze tuto povinnost dovodit výkladem.⁹²

Rozsah povinně zapisovaných údajů odpovídá přinejmenším Prvnímu souboru informací a Druhému souboru informací.⁹³ U Třetího souboru informací by mohlo dojít k dle

---

⁸⁷ Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K bodu 104 (§ 29b), K odstavci 1.

⁸⁸ Srov. Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu. Op. cit. sub 76. Str. 3–4.

⁸⁹ Jedná se o orgány Finančního analytického úřadu, soudu, orgánů činných v trestním řízení, orgánu Finanční správy České republiky nebo Celní správy České republiky.

mého názoru chybné výkladové praxi, kdy by pro účely zápisu skutečného majitele do evidence skutečných majitelů mohly být vyžadovány veškeré dokumenty, na základě kterých právnická osoba, plnící povinnost zápisu, dovozuje postavení konkrétní fyzické osoby nebo skupiny fyzických osob jako svých skutečných majitelů.

Především je nutné zdůraznit zřejmost povinnosti právnických osob uchovávat interní záznamy o skutečném majiteli v rozsahu všech tří výše uvedených souborů informací. Rozsah údajů, které jsou zapisovány do evidence skutečných majitelů, a další podrobnosti zápisu údajů stanoví zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o veřejných rejstřících“). Rozsah zapisovaných údajů odpovídá Prvnímu souboru informací a Druhému souboru informací, tedy identifikaci osoby, o které je právnickou osobou dovozováno, že je skutečným majitelem, a údaje, které objasňují, proč je tato osoba skutečným majitelem.⁹⁴ Zákon o veřejných rejstřících ve svém § 118c vylučuje užití ostatních částí zákona o veřejných rejstřících na evidenci skutečných majitelů. To je dle důvodové zprávy dáno specifickou povahou evidence skutečných majitelů, přičemž evidence není veřejným rejstříkem.⁹⁵ Důvodová zpráva také zdůrazňuje, že se jedná o „*evidenci úzce vymezených údajů pro specifický účel*“.⁹⁶ Ohledně údajů odpovídajícím Prvnímu souboru informací a Druhému souboru informací přesto zákon o veřejných rejstřících explicitně stanovuje, že ve vztahu k návrhu na zápis údajů do evidence skutečných majitelů je třeba použít obdobně ustanovení § 19 zákona o veřejných rejstřících. Ten stanovuje, že k návrhu na zápis musí být přiloženy listiny dokládající skutečnosti, které mají být do veřejného rejstříku, v našem případě do evidence skutečných majitelů, zapsány. Ani zde však nejsou listiny specifikovány a je zřejmé, že vzhledem k různorodosti zapisovaných údajů a dynamice vývoje hmotněprávních podkladů by nebyl takový požadavek rozumný. To potvrzuje i odborná

---

⁹⁰ § 29b odst. 4 zákona proti praní peněz.

⁹¹ Dle § 29b odst. 4 zákona proti praní peněz se „*údaje o skutečném majiteli ... zapisují do evidence údajů o skutečných majitelích ...*“.

⁹² Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K bodu 104 (§ 29b), K odstavci 4.

⁹³ Srov. § 118f zákona o veřejných rejstřících.

⁹⁴ Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob). K § 118b.

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Ibidem.

literatura, která dovozuje, že listiny mají být doloženy „podle podkladového hmotného práva“.⁹⁷ Ani důvodová zpráva k novele zákona proti praní peněz nelpí na formalismu při určování listin, které mají dokládat postavení skutečného majitele, když poznamenává, že takové listiny zákonem vymezit nelze a ani by to nebylo vhodné, jelikož vždy bude záviset na konkrétním posuzovaném případě.⁹⁸

Důvodová zpráva také upozorňuje na možnost prokazovat informace pomocí čestných prohlášení. Použití institutu čestných prohlášení se zdá být hned z několika důvodů velmi příhodný. Při absenci specifikujících ustanovení je třeba vykládat pojem čestné prohlášení extenzivně.⁹⁹ Dle mého názoru se tedy může jednat jak o čestné prohlášení o určitých skutečnostech vystavené předmětnou právnickou osobou, respektive osobou, která za právnickou osobu soubory informací zjišťuje, tak i čestné prohlášení třetích osob. Argument, že není pro zápis do evidence skutečných majitelů třeba dodávat veškeré písemnosti a jiné prostředky, které právnická osoba v průběhu zjišťování totožnosti skutečného majitele shromáždí, podporuje i způsob nakládání se soubory informací (viz dále).

Je také nutné podotknout, že povinnost zapisovat údaje do evidence skutečných majitelů je třeba vnímat restriktivně z důvodu jejího zásahu do práva na soukromí a práva na soukromý život.¹⁰⁰ Ve prospěch takového výkladu je i potenciální aplikace právní konstrukce na modelový případ. V případě vysoce rozvětvené akcionářské struktury, která má kromě samotných akcionářů vysoce spleťtý systém vnitřní organizace, by bylo dle mého názoru nemyslitelné, aby bylo povinností takové akciové společnosti dodávat za účelem zápisu skutečného majitele soudu veškerou korporátní dokumentaci.

Ve vztahu k zapisování údajů do evidence skutečných majitelů je potřeba zmínit, že rejstříkové soudy, které vedou evidenci skutečných majitelů, nemají, na rozdíl od vedení

---

⁹⁷ Havel, Bohumil, Štenglová, Ivana, Dědič, Jan, Jindřich, Miroslav a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 394 str. Str. 39.

⁹⁸ Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob). K § 118d.

⁹⁹ Srov. Ibidem. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob). K § 118d.

¹⁰⁰ Čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

veřejných rejstříků, povinnost dbát na soulad zapisovaných údajů se skutečným stavem.¹⁰¹ Důvodová zpráva k novele zákona proti praní peněz zdůrazňuje specifickou evidenci skutečných majitelů i v otázce podávání návrhů na zápis údajů do evidence, kdy odůvodňuje neuznání ustanovení § 11 odst. 3 zákona o veřejných rejstřících, které zakládá možnost podání návrhu na zápis skutečnosti do evidence jinou než předmětnou právnickou osobou tím, že údaje o svém skutečném majiteli má znát především předmětná právnická osoba.¹⁰²

Na základě výše uvedeného se domnívám, že pro zápis skutečného majitele do evidence skutečných majitelů postačí jako podkladová listina čestné prohlášení, a to i v případě, že se jedná o čestné prohlášení právnické osoby o informacích, kterými o svém skutečném majiteli disponuje. Tyto údaje však může právnická osoba nebo jiné právní uspořádání doložit i jinými podklady.

2.4.2.2. Poskytování údajů o skutečném majiteli povinné osobě

Druhým zbývajícím způsobem využití záznamů o skutečném majiteli, se kterým zákon proti praní peněz operuje, je poskytnutí informací o skutečném majiteli povinné osobě, Finančnímu analytickému úřadu, soudu, orgánu činnému v trestním řízení, orgánu finanční správy České republiky nebo orgánu celní správy České republiky, a to za předpokladu, že buď v evidenci skutečných majitelů informace o tom, kdo je, nebo byl skutečným majitelem, není, anebo o těchto údajích má oprávněná osoba pochybnosti. Spolu s těmito údaji musí právnická osoba uvést i údaje vedoucí ke „*zjištění a ověření jeho totožnosti*“ a dále i údaje „*o jím skutečně držené účasti nebo jiné důvody, proč je tato osoba považována za skutečného majitele*“.¹⁰³ Oprávněná osoba tak může požadovat poskytnutí údajů o skutečném majiteli a popřípadě i doklady, prokazující pravdivost a aktuálnost těchto údajů. Takové údaje zahrnují vlastnickou a řídicí strukturu právnické osoby a jeho skutečného majitele, údaje k ověření totožnosti skutečného majitele,¹⁰⁴ přičemž je nutné uvážit situaci, že ne vždy bude možné od právnické osoby získat dostatečné údaje odpovídající rozsahu identifikačních údajů podle

---

¹⁰¹ Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K části třetí (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob). K § 118a.

¹⁰² Právnická osoba je povinna podle § 118e odst. 2) zákona o veřejných rejstřících podat návrh na zápis požadovaných údajů, bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti.

¹⁰³ § 29b odst. 5 zákona proti praní peněz.

¹⁰⁴ § 9 odst. 2 písm. b) a § 9 odst. 6 písm. a) zákona proti praní peněz.

§ 5 odst. 1 písm. a) zákona proti praní peněz.¹⁰⁵ V tomto případě, je právnická osoba dle všeho povinna vydat jakékoli informace, které o skutečném majiteli má, tedy informace odpovídající všem interním záznamům, které má k dispozici.

---

¹⁰⁵ Tvrď, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 58–65.

3. Pojem skutečného majitele

3.1. Přístupy k definici skutečného majitele

V zahraniční literatuře se pro osoby, jejichž identita je zjišťována pro účely evidence, vžil pojem *beneficial owner*.¹⁰⁶ V českém jazyce se objevují dvě podoby překladu, a to *skutečný vlastník* a *skutečný majitel*. Ve své práci užívám pojmu *skutečný majitel*, jelikož je nejen dle mého názoru obecně rozšířenější, ale především jej používají současné předpisy Evropské unie.¹⁰⁷

Datovat vznik pojmu skutečný majitel lze pravděpodobně do 12. století.¹⁰⁸ Zaměření pozornosti na problém s určením, kdo je skutečným majitelem, se však podle všeho objevuje až v době, kdy se zjišťování informací o skutečném vlastnictví právnických osob či jejich kontroly stalo tématem v odborných kruzích, k čemuž začalo docházet až ve 20. století.¹⁰⁹

Existuje několik systematických rozdělení způsobů, jak ke zkoumání skutečného majitele přistupovat. (i) Prvním způsobem je rozdělení na přístup ekonomický a na přístup právní. S tímto rozdělením přístupů se setkáme v daňové oblasti, a to především v oblasti dvojího zdanění.¹¹⁰ (ii) Druhým způsobem je rozdělení na právní (*legal*) a faktický přístup (*effective*), které najdeme především ve starších dokumentech, zabývajících se problematikou skutečného majitele.¹¹¹ (iii) Dalším přístupem je rozdělení na formální a materiální pojetí, přičemž se lze setkat i s kombinovaným pojetím těchto dvou pojetí.¹¹² Jelikož považuji

---

¹⁰⁶ Lze se také setkat s pojmy velmi podobnými pojmu *beneficial owner*. Například *beneficiary*, *beneficiaries* nebo *ultimate beneficial owners*. Tyto a jiné pojmy však nejsou tak hojně používány, a to nejen pokud jde o Finanční akční výbor, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Fórum pro evropské obchodní rejstříky (European Commerce Registers' Forum), Transparency International a další.

¹⁰⁷ Srov. První směrnice proti praní peněz a Čtvrtá směrnice proti praní peněz.

¹⁰⁸ Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 18.

¹⁰⁹ Ibidem. Str. 18.

¹¹⁰ Wardzynski, Adrian. The 2014 Update to the OECD Commentary: A Targeted Hybrid Approach to Beneficial Ownership (2015). číslo 43 časopisu Intertax, 2. vydání 2. Str. 179–181.

¹¹¹ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. Op. cit. sub 19. Str. 14.

¹¹² Kostohryz in Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Op. cit. sub 12. Str. 8–10.

poslední zmiňované rozdělení pro svou největší obecnost a schopnost zahrnout i jiné přístupy za nejvhodnější, používám jej v této práci. Rozdělení na formální a materiální pojetí také koresponduje se současným chápáním pojmu skutečného majitele.¹¹³ Skutečný majitel však bezesporu bude fyzickou osobou, tedy člověkem.¹¹⁴

3.1.1. Formální pojetí

Prvním z možných způsobů vymezení skutečného majitele je skrze formálně definované a měřitelné ukazatele. Samotné naplnění podmínek v tomto případě znamená, že konkrétní fyzická osoba je skutečným majitelem, nebo se za něj přinejmenším bez dalšího považuje. Předmětná podmínka se nemusí týkat pouze osob držících minimální podíl (například 10–25 %) na základním kapitálu nebo hlasovacích právech, ačkoli je to typické, ale i osob, které nad společností vykonávají kontrolu či jsou příjemci plnění ze společnosti. Premisou tohoto přístupu je přesvědčení, že pro výkon účinné kontroly (*effective control*) potřebuje fyzická osoba právem uznávané pravomoci, které jí takovou kontrolu umožňují provádět.¹¹⁵

Čistě formální přístup k určení skutečného majitele má nespornou výhodu v jednoduchosti.¹¹⁶ Má však i své nevýhody. Zejména jde o nejistotu, zda tímto postupem

---

¹¹³ Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

¹¹⁴ Srov. Sørensen, Karsten Engsig. The Fight against Letterbox Companies in the Internal Market. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku: Kluwer Law International, 2015. Common Market Law Review 52, Str 85–118. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2479252. Str. 103. a čl. 3 odst. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz a § 4 zákona proti praní peněz a § 23 občanského zákoníku.

¹¹⁵ Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 24.

¹¹⁶ Tuto výhodu lze chápat jak ve vztahu k samotné existenci skutečného majitele (splňuje-li fyzická osoba podmínku, je jednoduše skutečným majitelem), tak ve vztahu k povinnostem vztahujícím se ke skutečnému majiteli, jako jsou jeho zjištění či evidování (náklady na zjištění budou relativně nízké i s ohledem na povinnosti spojené s evidencí právnických osob např. podle zákona o rejstřících, kde je zakotvena povinnost zapisování jediného akcionáře do obchodního rejstříku). Srov. Verret, J. W. Terrorism Finance, Business Associations, and the „Incorporation Transparency Act“. Spojené státy americké: Louisiana Law Review, vydání 70, číslo 3, 2010. Str. 857–910. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol70/iss3/5>. Str. 863.

označená fyzická osoba uplatňuje své právem uznávané pravomoci dle své vůle a není jen prostředníkem, který naplňuje vůli jiných osob. V takovém případě je zřejmé, že by nebylo dosaženo cíle, kterým je zjištění skutečného majitele nadaného faktickými schopnostmi kontrolovat společnost.¹¹⁷

Lze tedy shrnout, že se v případě formálního pojetí skutečného majitele jedná o fyzickou osobu v takovém postavení, které jí obvykle dává nástroje kontrolovat předmětnou společnost.¹¹⁸

3.1.2. Materiální pojetí

Častěji se setkáme s definováním skutečného majitele za pomoci materiálních znaků. Materiální hledisko akcentuje faktickou možnost fyzické osoby vykonávat nad společností kontrolu pomocí nástrojů, které sama ovládá.

Materiální definici najdeme již ve zprávě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj z roku 2001. Zpráva přistupuje k vymezení skutečného majitele z pohledu určení, co znamená skutečné vlastnictví (*beneficial ownership*). Jedná se o „*konečné skutečné vlastnictví nebo podíl fyzické osoby*“.¹¹⁹ Zpráva dodává, že podstatnou otázkou je nalézání toho, kdo vykonává skutečnou kontrolu (*effective control*) spíše než kontrolu v právním slova smyslu (*legal control*). Zpráva také na příkladu společnosti zdůrazňuje, že fyzická osoba, která se navenek může jevit jako skutečný majitel (*nominee*), jím být nemusí, přičemž svoje povinnosti spojené s funkcí orgánu nadaného výkonnými nástroji může přenechat skutečnému majiteli a přijímat od něj instrukce.¹²⁰

Nejrozšířeněji¹²¹ uznávanou definici skutečného majitele za pomoci materiálních znaků přináší Finanční akční výbor. Skutečným vlastníkem je podle Metodologie Finančního

---

¹¹⁷ Srov. Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Op. cit. sub 2. Str. 78.

¹¹⁸ Srov. Ibidem. Str. 78.

¹¹⁹ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. Op. cit. sub 19. Str. 14.

¹²⁰ Ibidem. Str. 14.

¹²¹ Srov. Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 19.

akčního výboru fyzická osoba nebo vícero fyzických osob, které „v konečném důsledku vlastní či kontrolují“ společnost, nebo fyzická osoba či vícero fyzických osob „na jejichž účet je provedena transakce“, anebo se jedná o fyzickou osobu či osoby, „které v konečném důsledku vykonávají skutečnou kontrolu (ultimate effective control) nad právnickou osobou nebo jiným právním uspořádáním“.¹²²

Lze souhlasit, že hlavním pojícím prvkem definic v materiálním pojetí, na rozdíl od pojetí formálního, je kritérium reálné kontroly nad společností.¹²³

3.1.3. Alternativní přístupy k pojmu skutečného majitele

Kromě dvou výše uvedených pojetí skutečného majitele se lze setkat i s jinými pojetími, které je mohou kombinovat nebo modifikovat. Lze se setkat s názorem, že za jedno z pojetí skutečného majitele lze považovat i kombinovanou definici zahrnující jak prvky formálního, tak i materiálního přístupu. Příkladem může být definice obsažená v Třetí směrnici proti praní peněz.¹²⁴

Jako modifikaci formálního i materiálního pojetí lze chápat i vymezení skutečného majitele v oblasti dvojího zdanění podle mezinárodního daňového práva. Ke skutečnému majiteli v této oblasti je možné přistoupit z pohledu právního přístupu (*legal approach*) nebo ekonomického přístupu (*economic approach*).¹²⁵ V případě prvního jmenovaného jde o vymezení skrze smluvní závazky či jiné nástroje. V takovém případě by se za skutečného majitele měla považovat například osoba, která je poživatelem příjmů (respektive zisků) ze

---

¹²² Methodology for Assessing Technical Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems. Revize z února roku 2018. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%202022%20Feb%202013.pdf>. Str. 149.

¹²³ Kostohryz in Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Op. cit. sub 12. Str. 9.

¹²⁴ Kostohryz in Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Op. cit. sub 12. Str. 10.

¹²⁵ Wardzynski, Adrian. The 2014 Update to the OECD Commentary: A Targeted Hybrid Approach to Beneficial Ownership (2015). Op. cit. sub 110. Str. 179–185.

společnosti.¹²⁶ V případě ekonomického přístupu pak půjde o osobu určenou zkoumáním materiální podstaty, nikoliv formálních smluvních závazků či nástrojů. Ačkoli tyto dva přístupy splňují z velké části znaky formálního (právní přístup), respektive materiálního (ekonomický přístup) pojetí, nejsou s nimi totožné.

Konstrukce v českém právním prostředí staví právě na alternativních přístupech, které si kladou za cíl využít výhod obou pojetí, a naopak eliminovat jejich nedostatky. V definici užívané v právu je také patrná snaha reflektovat možné modalities.¹²⁷ Definici skutečného majitele v českém právu se blíže věnuji v kapitole 3.3. této práce.

---

¹²⁶ Wardzynski, Adrian. The 2014 Update to the OECD Commentary: A Targeted Hybrid Approach to Beneficial Ownership (2015). Op. cit. sub 110. Str. 180.

¹²⁷ Srov. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. Op. cit. sub 19. Str. 14. „*In some situations, uncovering the beneficial owner may involve piercing through various intermediary entities and/or individuals until the true owner who is a natural person is found.*“

3.2. Definice skutečného majitele ve směrnících Evropské unie

Na úvod této podkapitoly, která se věnuje pojmu skutečného majitele, který je vymezen v článku 3 odstavci 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz, bych rád uvedl některé aspekty posuzování definice skutečného majitele. Vzhledem k tomu, že právní předpisy Evropské unie, mezi nimi i směrnice, jsou vydávány ve 24 jazycích,¹²⁸ a že jsou tyto jazykové verze „současně závazné“,¹²⁹ je pro posuzování významu směrnice za účelem eurokonformního výkladu zákona proti praní peněz třeba vycházet z vícero jazykových verzí Čtvrté směrnice proti praní peněz. Pro účely této práce jsem posuzoval dvě roviny eurokonformního výkladu. Prvním bylo samotné české znění směrnice, ve vztahu k jiným jazykovým zněním. Druhým pak soulad zákona proti praní peněz se Čtvrtou směrnicí proti praní peněz.

Ani první směrnice proti praní peněz, ani Druhá směrnice proti praní peněz definici skutečného majitele nepřináší. Třetí směrnice proti praní peněz již definuje skutečného majitele, a to v případě společností, nadací a jiných právních uspořádání. Čtvrtá směrnice proti praní peněz, která je v současné době platná a účinná, zpřesňuje úpravu Třetí směrnice proti praní peněz.

Čtvrtá směrnice proti praní peněz definuje skutečného majitele jako fyzickou osobu či skupinu fyzických osob, které „v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta“,¹³⁰ nebo fyzickou osobu či skupinu fyzických osob, „jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí“. ¹³¹ Ačkoli směrnice používá pojem klient,¹³² lze tuto definici vztáhnout i na právnické osoby a na jiná právní uspořádání obecně.

---

¹²⁸ Čl. 4 Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství ze dne 06.10.1958 v platném a účinném znění Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31958R0001>.

¹²⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 06.10.1982, sp. zn. 283/81, CILFIT, ECR 3415. Bod 18. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0283-1981-200406999-05_00.html.

¹³⁰ Čl. 3 odst. 6. Čtvrtá směrnice proti praní peněz.

¹³¹ Ibidem.

¹³² Pojmem klient se rozumí především osoba, která s povinnou osobou vstupuje do obchodního vztahu nebo s kterou povinná osoba provádí příležitostné transakce. Srov. Čl. 11 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

Tato základní konstrukce definice je dále doplněna o indikátory, které mohou postavení skutečného majitele založit. Indikátory jsou rozděleny do tří skupin. Jedná se o společnosti, svěřenské fondy a dále o nadace a právní uspořádání podobná svěřenským fondům.¹³³

Z uvození indikátorů, které slouží ke zpřesnění základní definice pro jednotlivé modality, je možné dovodit, že představují závazné minimální vlastnosti, které musí fyzická osoba mít, aby naplnila definici skutečného majitele („což zahrnuje přinejmenším“).¹³⁴ Přesto jsou indikátory nastaveny tak široce, že lze spíše mluvit o demonstrativním výčtu, jaké podoby mohou mít vztahy mezi právníckými osobami nebo jinými právními uspořádáními a jejich skutečnými majiteli.

3.2.1. Skutečný majitel společností

V případě společností se může vlastnictví nebo kontrola manifestovat především „prostřednictvím přímého nebo nepřímého vlastnictví dostatečného akciového či vlastnického podílu nebo hlasovacích práv v uvedené právnícké osobě, včetně akcií na doručitele“¹³⁵ nebo „prostřednictvím kontroly jinými prostředky nad uvedenou právníckou osobou“.¹³⁶ Směrnice přitom nedefinuje skutečného majitele pro společnosti, které jsou kotované na evropském regulovaném trhu, které podléhají informačním povinnostem dle práva Evropské unie nebo které podléhají rovnocenným mezinárodním standardům. Je-li těmito způsoby zajištěna transparentnost vlastnické struktury, neukládá směrnice na kotované společnosti povinnosti spojené s evidováním skutečného majitele.¹³⁷

U společností, u kterých je účast na společnosti založena vlastnictvím akcií, je ukazatelem (i) přímé vlastnictví 25 % akcií a jedné další akcie fyzickou osobou, (ii) vlastnictví 25 % akcií a jedné další akcie jinou společností, nad kterou vykonává kontrolu

---

¹³³ Čl. 3 odst. 6. Čtvrtá směrnice proti praní peněz.

¹³⁴ Ve vybraných jazykových verzích Čtvrté směrnice proti praní peněz je použito obdobných výrazů. Anglické znění – „includes at least“. Francouzské znění – „comprend au moins“. Německé znění – „gehört zumindest“. Viz čl. 3 odst. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

¹³⁵ Čl. 3 odst. 6 písm. a bod i. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

¹³⁶ Čl. 3 odst. 6 písm. a bod i. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

¹³⁷ Srov. Čl. 3 odst. 6 písm. a bod i. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

jedna či více fyzických osob, nebo (iii) případ, kdy několik jiných společností vlastní dohromady 25 % akcií a jednu další akcii, přičemž nad všemi těmito jinými společnostmi vykonává kontrolu jedna či více fyzických osob.

V případě společností, ve kterých je účastenství na společnosti vyjádřeno jinak než akciemi, upravuje směrnice ukazatele obdobným způsobem s přihlédnutím k rozdílu ve způsobu účasti na takové společnosti. Jako ukazatel zde slouží (i) vlastnický podíl fyzické osoby na společnosti, a to větší než 25 %, (ii) vlastnický podíl jiné společnosti větší než 25 %, nad kterou vykonává kontrolu jedna či více fyzických osob nebo (iii) případ několika jiných společností, ovládaných jednou či vícero fyzickými osobami, přičemž tyto společnosti mají dohromady na společnosti, o jejíhož skutečného majitele jde, vlastnický podíl větší než 25 %.

Lze shrnout, že jsou indikátory založeny na prahové výši 25 % účasti na společnosti. Směrnice ponechává členským státům možnost upravit si tyto indikátory odlišně, a to buď nižšími procentními podíly nebo jinými kritérii používanými při sestavování konsolidovaných účetních závěrek.¹³⁸

Směrnice navazuje na výše uvedené definice a ukazatele úpravou dvou situací, ve kterých bude za skutečného majitele označena fyzická osoba nebo fyzické osoby ve vrcholném vedení. (i) První z nich je situace, kdy ani „*po vyčerpání všech možných prostředků a za podmínky, že neexistuje žádné důvodné podezření, není identifikována žádná osoba*“ podle předešlých ukazatelů. (ii) Druhou je pak situace, kdy „*existuje pochybnost o tom, že identifikovaná osoba nebo osoby jsou skutečnými majiteli*“. Posuzujeme-li systematické zařazení těchto dvou situací v textu Čtvrté směrnice proti praní peněz, bylo by možné dospět k závěru, že i pro to, abychom fyzickou osobu nebo fyzické osoby ve vrcholném vedení považovali za skutečné majitele, je třeba splnit materiální podmínku skutečného majitele.¹³⁹

---

¹³⁸ Čl. 22. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.

¹³⁹ Viz návětí čl. 3 odst. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz: „*fyzická osoba nebo osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta, nebo fyzická osoba nebo osoby, jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí*“.

Tato úvaha by však dle mého názoru nebyla správná. Vezmeme-li v potaz, že směrnice v těchto dvou speciálních situacích explicitně popisuje, že se jedná o situace, kdy není identifikován skutečný majitel, nebo kdy existuje pochybnost o tom, že identifikovaná osoba skutečným majitelem skutečně je, je třeba dospět k závěru, že materiální podmínka pro tyto dvě situace neplatí. Správnost takového závěru utvrzuje i logický výklad. Úpravě obdobných situací se věnuji i ve vztahu k české právní úpravě (viz dále).

Problematickou otázkou výkladu výše uvedených situací je nejednotné vyjádření potřebné míry pochybností v různých jazykových verzích Čtvrté směrnice proti praní peněz, na jejichž základě by se měla za skutečného majitele považovat fyzická osoba nebo osoby ve vrcholném vedení. V případě první situace (viz výše) jsou znění významově shodná. V případě druhé situace tomu však není. Posuzujeme-li tyto pochybnosti podle anglického znění, postačí „jakákoli pochybnost“ (*any doubt*). K obdobnému závěru dojdeme i u německého znění, které hovoří o „sebemenší pochybnosti“ (*der geringste Zweifel*). Francouzské znění volí jinou formulaci, když pracuje se slovy „není-li jisté“ (*s'il n'est pas certain*). Ve slovenském znění najdeme spojení odpovídající „jakýmkoli pochybnostem“ (*akékoľvek pochybnosti*). Naproti tomu v českém znění nenalezneme k pochybnostem žádné obdobné zpřesnění pojmu. České znění se omezuje pouze na „pochybnosti“.

Po posouzení tohoto vzorku cizojazyčných znění Čtvrté směrnice proti praní peněz je dle mého názoru třeba dojít k závěru, že slovo pochybnost, uvedené v čl. 3 odst. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz je třeba vykládat restriktivně. Různá znění směrnice sice dle mého názoru akcentují, že pochybnost může dosahovat i sebemenší intenzity, avšak úmyslem při tvorbě směrnice zřejmě nebyla snaha evidovat osoby ve vrcholném vedení, ale skutečné majitele. *Racio* právní úpravy tak dle mého názoru jasně směřuje na omezení případů, kdy bude namísto skutečného majitele podle materiální definice zaznamenána fyzická osoba nebo osoby ve vrcholném vedení.¹⁴⁰ Pochybnosti je tedy dle mého názoru nutné vyložit tak, že se může jednat o pochybnosti jakéhokoli druhu.

Čtvrtá směrnice proti praní peněz tedy nejdříve definuje skutečného majitele pomocí materiálních znaků. Dále upravuje indikátory, které postavení skutečného majitele mohou

---

¹⁴⁰ Čl. 3 odst. 6 Čtvrté směrnice proti praní peněz.

zakládat. Následně, pro případ selhání nalezení skutečného majitele, zavádí čistě formální definici skutečného majitele v podobě člena či členů vrcholného vedení společnosti.

3.2.2. Skutečný majitel nadací, svěřenských fondů a obdobných právních uspořádání

Směrnice považuje za skutečné majitele svěřenských fondů přinejmenším „*fyzickou osobu, která v konečném důsledku vykonává kontrolu nad svěřenským fondem prostřednictvím přímého či nepřímého vlastnictví nebo jinými prostředky*“.¹⁴¹ Konkrétněji pak směrnice uvádí další osoby, kteří mohou mít postavení skutečného majitele. Jsou jimi zakladatel, jeden či vícero svěřenských správců, osoby vykonávající dohled nad správou fondu, obmyšlený nebo osoby, v jejichž zájmu je svěřenský fond založen nebo provozován.¹⁴² Stejně definice skutečného majitele a ukazatele, které mohou pomoci jej nalézt, se použijí i pro nadace a právní uspořádání obdobná svěřenským fondům.

3.3. Skutečný majitel v českém právu

Definici skutečného majitele nalezneme v českém právním řádu v zákoně proti praní peněz.¹⁴³ Podle předlohy Čtvrté směrnice proti praní peněz, kterou zákon proti praní peněz transponuje, sestává definice zpočátku z vymezení skutečného majitele a následně z ukazatelů, které definici rozpracovávají s přihlédnutím k typově vymezeným právnickým osobám či jiným právním uspořádáním.

Skutečným majitelem je dle § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz „*fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv v právnické osobě, ve svěřenském fondu nebo v jiném právním uspořádání bez právní osobnosti*“.¹⁴⁴ Jak shodně uvádí důvodová zpráva a komentářová literatura, jedná se o definici skrze materiální

---

¹⁴¹ Čl. 3 odst. 6 písm. a bod v. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

¹⁴² Čl. 3 odst. 6 písm. a bod i.–iv. Čtvrté směrnice proti praní peněz.

¹⁴³ Pro úplnost je nutné uvést, že definici skutečného majitele přináší do českého právního řádu zákon č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁴⁴ § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz.

znaky.¹⁴⁵ Na materiální definici navazují po vzoru Čtvrté směrnice proti praní peněz indikátory, které mohou zakládat postavení skutečného majitele. Je tedy zřejmé, že zákonodárce upřednostnil materiální hledisko posuzování skutečného majitele před pouhým splněním formálních požadavků, které tak v důsledku představují pouze pomocný údaj.

Indikátory rozděluje zákon proti praní peněz obdobným způsobem jako Čtvrtá směrnice proti praní peněz. (i) První skupinou jsou obchodní korporace. (ii) Druhou skupinou jsou spolky, obecně prospěšné společnosti, společenství vlastníků jednotek, církve, náboženské společnosti nebo jiné právnické osoby podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností. (iii) Třetí skupinou jsou nadace, ústavy, nadační fondy, svěřenské fondy nebo jiná právního uspořádání bez právní osobnosti. Zákon proti praní peněz nepřevzal ze směrnice výjimku pro společnosti kotované na regulovaném trhu. I na ty se tedy povinnosti uložené obchodním korporacím vztahují.

Na společnosti s ručením omezeným a na akciové společnosti se vztahují indikátory pro obchodní korporace.

1. Podle prvního indikátoru se má za to, že skutečným majitelem je fyzická osoba, která v předmětné obchodní korporaci disponuje více než 25 % hlasovacích práv nebo má podíl na jejím základním kapitálu převyšujícím 25 %. Disponovat s hlasovacími právy nebo mít podíl na základním kapitálu přitom nemusí jenom samotná fyzická osoba, mohou tak činit i osoby jednající s ní ve shodě.¹⁴⁶
2. Dle druhého indikátoru se má za to, že skutečným majitelem je fyzická osoba, která ovládá osobu dle prvního indikátoru. Jelikož je ovládáním podle tohoto indikátoru myšlena doba vztahu ovládající a ovládané osoby v právu podnikatelských seskupení,¹⁴⁷ není možné uvažovat o ovládnutí fyzické osoby v pozici skutečného majitele podle předešlého indikátoru jinou fyzickou osobou. Tento druhý indikátor tedy

---

¹⁴⁵ Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K bodu 17 (§ 4 odst. 4 a 5) a Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

¹⁴⁶ Srov. § 4 odst. 4 písm. a bod 1 zákona proti praní peněz.

¹⁴⁷ Srov. Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

směřuje na ovládnutí právnické osoby, která podle prvního indikátoru jedná s fyzickou osobou ve shodě.

3. V třetím případě se má za to, že osobou skutečného majitele je fyzická osoba, která je příjemcem alespoň 25 % zisku této obchodní korporace. Zákon přitom nespécifikuje, jaké postavení musí příjemce zisku ve vztahu k obchodní korporaci naplňovat. Je tedy upřednostněna materiální podstata postavení příjemce zisku před splněním formálních požadavků.

Tyto tři indikátory mají povahu vyvratitelné právní domněnky. Pro účely zjištění skutečného majitele tedy vycházejí z obecné zkušenosti, že při naplnění určitých znaků bude mít fyzická osoba možnost vykonávat v právnické osobě rozhodující vliv.¹⁴⁸ Zákon pracuje nejen s hlasovacími právy, které dávají fyzické osobě právem uznané nástroje uplatňování vlivu, ale i s podílem na základním kapitálu a podílem na zisku.

Jsem přesvědčen, že v případě posuzování postavení skutečného majitele podle podílu na zisku vychází právní úprava z předpokladu, že fyzická osoba mající na společnosti ekonomický zájem bude mít zpravidla snahu vykonávat ve společnosti rozhodující vliv, a to i v případě, že existence nástrojů na jeho výkon nebudou na první pohled patrné. Ačkoli tomu tak nemusí být vždy,¹⁴⁹ myslím si, že je taková úvaha správná.

4. Čtvrtý a poslední indikátor je založen na požadavku, že skutečný majitel není nebo tohoto majitele nebylo možné určit podle prvních třech ukazatelů. V takovém případě je za skutečného majitele označen člen statutárního orgánu, zástupce právnické osoby v tomto orgánu anebo osoba v obdobném postavení člena statutárního orgánu.¹⁵⁰ Tento indikátor zakládá právní fikci pro výjimečné případy.¹⁵¹ Domnívám se, že cílem úpravy přitom nebylo pouze uměle vytvořit legislativně technický skutkový předpoklad,¹⁵² ale motivovat členy statutárního orgánu, popřípadě zástupce právnické osoby v tomto

---

¹⁴⁸ Srov. Gerloch, Aleš. Teorie práva. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 336 str. Str. 207.

¹⁴⁹ Například v případě prioritních akcií.

¹⁵⁰ § 4 odst. 4 písm. a bod 4 zákona proti praní peněz.

¹⁵¹ Srov. Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. Op. cit. sub 78. K bodu 17 (§ 4 odst. 4 a 5).

¹⁵² Srov. Gerloch, Aleš. Teorie práva. Op. cit. sub 148. Str. 207.

orgánu či osoby v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu (dále jen jako „členové statutárního orgánu“ a „osoby v obdobném postavení“), aby identifikovali skutečného majitele. V případě, že v identifikaci nebudou úspěšní, budou muset učinit kroky k zapsání sebe (nebo i více osob v obdobném postavení) do evidence skutečných majitelů. Ačkoli zákon proti praní peněz neukládá osobám v postavení skutečného majitele povinnosti, které by tím pádem mohly zatížit členy statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení, může skutečnost, že skutečný majitele nemohl být nalezen, budít pochybnosti o důvodech neuvedení informací o skutečném majiteli, popřípadě budít podezření, že členové statutárního orgánu a osoby v obdobném postavení nebo skuteční majitelé společnosti mají důvod tajit informace o skutečném majiteli.

Na rozdíl od textu Čtvrté směrnice proti praní peněz není v zákoně proti praní peněz explicitně vyloučeno posuzování materiálních znaků obsažených v návěti § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz pro členy statutárního orgánu či osob v obdobném postavení.¹⁵³ Ačkoli tedy zákonodárce nepřevzal toto explicitní vyloučení a převzal takové systematické zařazení úpravy čtvrtého indikátoru, které nabízí výklad spočívající v ponechání požadavku na materiální posouzení i v případě členů statutárního orgánu a osob v obdobném postavení, domnívám se, že by byl takový výklad proti smyslu zákona, a tedy že je třeba ho odmítnout. Přistoupíme-li k problému jak z pohledu vůle zákonodárce (implementace Čtvrté směrnice proti praní peněz), tak i z pohledu eurokonformního výkladu,¹⁵⁴ musíme v obou případech dospět k závěru, že se na členy statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení nepoužije materiální posouzení skutečného majitele.

Lze si představit vícero druhů situací, kdy společnost nemusí mít skutečného majitele. Zejména lze uvažovat o společnostech s roztržitou akcionářskou strukturou nebo

---

¹⁵³ Text návěti § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz zní: „*Skutečným majitelem se pro účely tohoto zákona rozumí fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv v právní osobě, ve svěřenském fondu nebo v jiném právním uspořádání bez právní osobnosti. Má se za to, že při splnění podmínek podle věty první skutečným majitelem je*“.

¹⁵⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 16.07.2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-pripade-dvou-rovnocennych-vykladovych-variant-prava-musi-obecne-soudy-uprednostnit-usta/>.

strukturou společníků, kdy každý jednotlivý společník nebude mít dostatečné nástroje, které jsou potřebné k výkonu rozhodujícího vlivu (např. hlasovací práva či podíl na základním kapitálu), a nebude ani existovat skupina společníků, kteří by jednali ve shodě a tím společně disponovali takovými dostatečnými nástroji.

Pro názornou ukázkou fungování čtvrtého indikátoru uvažme následující hypotetickou situaci. Paní A, pan B a pan C jsou akcionáři v akciové společnosti Z a.s., přičemž každý z nich drží třetinu jejích akcií. Práva a povinnosti akcionářů nejsou nijak zvláště upraveny a řídí se zákonnými ustanoveními. Nikdo jiný skrze paní A a pány B a C ve společnosti Z a.s. neuplatňuje žádný vliv. Při řízení společnosti akcionáři nejednají ve shodě. Někdy paní A spolu s panem B rozhodnou o určité záležitosti přes odpor pana C. Někdy pan B spolu s panem C rozhodnou o jiné záležitosti přes odpor paní A. Někdy zas paní A rozhodne spolu s panem C přes odpor pana B. Dle právních domněnek prvních tří indikátorů dospějeme k názoru, že každý z akcionářů splňuje podmínky pro postavení skutečného majitele. Jelikož jsou tyto právní domněnky vyvratitelné, uvažujme nadále situaci, že se je podaří vyvrátit. V takové situaci, kdy ani jeden z akcionářů nemůže ve společnosti vykonávat rozhodující vliv, spějeme k závěru, že ani jeden z nich není skutečným majitelem, a navíc, že skutečný majitel není. V takovém případě mám za to, že společnosti nezbyde nic jiného než zapsat do evidence skutečných majitelů členy statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení. Společnost Z a.s. však bude mít i nadále povinnost vést a průběžně zaznamenávat aktuální údaje za účelem zjištění a ověření totožnosti svého skutečného majitele (viz podkapitola 2.4.1.).

4. Kdy se bude jednat o skutečného majitele

V této kapitole se zaměřím na způsoby, kterými může být u společnosti s ručením omezeným a u akciové společnosti založeno postavení skutečného majitele. Jakkoli se může zdát, že samotné teoretické pochopení definice skutečného majitele postačí k tomu, aby bylo možné naplnit účel evidence skutečných majitelů, tedy dosáhnout transparentnosti vlastnických struktur právnických osob a jiných právních uspořádání, je dle mého názoru třeba obecné definiční prvky vnímat v praktickém kontextu. Důvodem pro zahrnutí této kapitoly byla i dle mého názoru nedostatečná systematizace praktických otázek v dostupných zdrojích.¹⁵⁵

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o obchodních korporacích“), označuje společnost s ručením omezeným a akciovou společnost za kapitálové společnosti.¹⁵⁶ To znamená, že je v těchto společnostech kladen důraz na kapitálový přínos společníka, nikoliv na jeho osobní vlastnosti.¹⁵⁷ V České republice bylo ke konci roku přes 475 000 kapitálových společností,¹⁵⁸ což představuje výraznou většinu mezi všemi obchodními společnostmi registrovanými na území České republiky.¹⁵⁹

Nejdříve se zaměřím na typické způsoby, jak může být postavení skutečného majitele kapitálových společností založeno, tedy na společníka, a to včetně společníka řídícího se vedlejšími dohodami mezi společníky. Dále se zaměřím na otázky související s koncernovým

---

¹⁵⁵ Viz Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu. Op. cit. sub 76. a Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

¹⁵⁶ § 1 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

¹⁵⁷ Ačkoli odborná literatura upozorňuje, že se společnost s ručením omezeným v některých otázkách přibližuje osobním společenstvem, je spíše považovaná za společnost kapitálovou, čemuž nasvědčuje i zákonná úprava. Srov. Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 str. Str. 94–98.

¹⁵⁸ Bisnode. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.bisnode.cz/o-bisnode/o-nas/novinky/loni-vzniklo-32-187-firem-nejvic-od-roku-2007/>.

¹⁵⁹ Český statistický úřad. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ORG01&z=T&f=TABULKA&katalog=30831&str=v386&v=v7_null_null_null#w.

právem. Nakonec pojednám o tichém společníkovi a problematice „bílých koní“. V podkapitole 4.2. se dále budu věnovat ostatním strukturám kapitálových společností a možným způsobům založení postavení skutečného majitele v nich.

4.1. Kapitálové společnosti

4.1.1. Společník

Společník je osoba, která vlastní nebo spoluvlastní podíl ve společnosti. Podíl představuje míru jeho účasti ve společnosti a dále soubor práv a povinností, které plynou z této účasti.¹⁶⁰ Stejně jako u společnosti s ručením omezeným, tak i u akciové společnosti se tato práva a povinnosti mohou společnost od společnosti výrazně lišit.¹⁶¹ Různý může být i zdroj těchto práv a povinností. Ačkoli se spíše setkáme s právy a povinnostmi plynoucími z podílů, lze pro úpravu práv a povinností společníků užít i vedlejších dohod mezi společníky.

Podíl je věcí v právním slova smyslu, proto na něj dopadají obecná ustanovení o spoluvlastnictví. Spoluvlastníci podílu vystupují ve vztahu ke společnosti jako jeden společník, přičemž takový podíl spravuje vůči společnosti správce společné věci, který bude zpravidla (nikoli nutně) jedním ze spoluvlastníků podílu. Správce společné věci má postavení příkazníka a vykonává tak i práva spojená s podílem (například účast na valné hromadě společnosti).¹⁶² V případě, že je podíl nabýván do společného jmění manželů,¹⁶³ může být manžel nabyvatele podílu společníkem, avšak nemusí tomu tak být vždy. Ačkoli se odborná literatura neshodne na situacích, kdy tomu tak nebude, obecně v takovém případě platí, že

---

¹⁶⁰ Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. Op. cit. sub 157. Str. 306.

¹⁶¹ Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. Op. cit. sub 157. Str. 317 a 395.

¹⁶² Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2016, 376 str. Str. 236–237.

¹⁶³ § 709 odst. 3 občanského zákoníku.

manžel nabyvatele podílu sice bude spoluvlastníkem podílu, avšak nebude mít práva a povinnosti společníka.¹⁶⁴

U společnosti s ručením omezeným připouští zákon o obchodních korporacích vícero druhů podílů, přičemž umožňuje modifikaci práv a povinností s nimi spojených. Kromě základního podílu, tedy podílu, se kterým jsou spojeny pouze práva a povinnosti upravené v zákoně, je možné vytvořit i jiný druh podílu. Kromě podílu s pevným podílem na zisku, který společníkovi zajišťuje vznik práva na podíl na zisku samotným vytvořením kladného hospodářského výsledku, se lze setkat zejména s podíly s rozdílným počtem hlasů nebo s rozdílnou výší podílu na zisku. Možnost modifikace práv a povinností u jednotlivých zvláštních druhů podílů jsou sice věcí společníků, avšak taková možnost není bezbřehá. Předně by tato práva měla souviset s účastí na společnosti. Dále není přípustné vtělovat do podílu práva, která by byla v rozporu s úpravou rozdělování zisku. Není také přípustné rozšířit práva společníka o právo zasahovat do obchodního vedení společnosti nad rámec úpravy podle § 51 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.¹⁶⁵

U akciové společnosti vycházejí práva a povinnosti společníků – akcionářů – z akcií,¹⁶⁶ přičemž akciová společnost může obdobně jako v případě společnosti s ručením omezeným vytvořit vícero druhů akcií. Není-li s akcií spojeno žádné zvláštní právo, nazývá se taková akcie kmenovou. V případě akcie je možné vytvářet druhy akcie pouze přidáváním zvláštních práv. Zvláštní druh akcií nemůže akcionářům ukládat nové povinnosti ani odebírat ze zákona plynoucí práva. Zvláštnost druhů podílů může zejména spočívat v úpravě hlasovacího práva, práva na podíl na zisku nebo práva na likvidačním zůstatku.¹⁶⁷

Mezi práva společníka, kterým může nad společností vykonávat vliv, patří zejména právo podílet se na jejím řízení, zisku a likvidačním zůstatku.¹⁶⁸ Tato práva shrnuje

---

¹⁶⁴ Srov. Bezouška, Petr, Havel, Bohumil. Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné... Obchodněprávní revue, číslo 4, ročník 2015, str. 97–101. a Čech Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 238–241.

¹⁶⁵ Čech Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 267–273.

¹⁶⁶ Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. Op. cit. sub 157. Str. 385.

¹⁶⁷ Čech Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 273–274.

¹⁶⁸ Srov. § 256 odst. 1 a § 161 odst. 1 zákona o obchodních korporacích

§ 256 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, a ačkoli se jedná o úpravu vztahující se k akciové společnosti, platí tato práva obdobně i pro společníky ve společnosti s ručením omezeným.¹⁶⁹

Právem, kterým může společník neefektivněji vykonávat vliv ve společnosti, je především právo podílet se na řízení (správě) společnosti. To zahrnuje zejména právo účastnit se valné hromady a hlasovat na zasedání valné hromady nebo mimo něj.¹⁷⁰ Hlasováním se společník podílí na přijímání rozhodnutí valné hromady a tedy na jejím rozhodování.¹⁷¹ Společník má také další práva, která doplňují právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní (např. právo zastupovat společnost ve sporech) nebo umožňují jejich výkon (např. právo uplatňovat návrhy či protináměry k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady, právo požadovat svolání valné hromady nebo právo požadovat zařazení záležitosti na pořad jednání valné hromady).¹⁷²

Nejvyšším orgánem kapitálových společností je valná hromada.¹⁷³ Z působnosti valné hromady, ať už jde o valnou hromadu společnosti s ručením omezeným¹⁷⁴ nebo akciové společnosti¹⁷⁵ je zřejmé, že má velmi široké spektrum nástrojů, kterými bude tento orgán zpravidla vykonávat rozhodující vliv ve společnosti. Kromě pravomocí, kterými přímo ovlivňuje společnost (např. rozhodnutí o změně společenské smlouvy, respektive stanov), volí a odvolává členy statutárního i kontrolního orgánu společnosti a případně i likvidátora. Rozhodováním o výběru těchto osob přitom valná hromada může ovlivnit pozdější výkon jejich funkcí. Z toho vyplývá, že osoby, které jsou společníky, a mají právem uznanou možnost podílet se na rozhodování valné hromady, disponují efektivními nástroji k vykonávání rozhodujícího vlivu ve společnosti.

---

¹⁶⁹ Čech Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 266.

¹⁷⁰ Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. Op. cit. sub 157. Str. 318–319 a 398.

¹⁷¹ Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 266.

¹⁷² Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 266–267.

¹⁷³ § 44 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

¹⁷⁴ Zejména § 190 odst. 2 a 3 zákona o obchodních korporacích. Srov. Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 279–293.

¹⁷⁵ Srov. Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 329–334.

4.1.2. Vedlejší dohody společníků

Jak již bylo zmíněno, mohou být práva a povinnosti společníků upravena vedlejšími dohodami (tzv. „*sideletters*“ nebo „*shareholders' agreements*“). Vedlejší dohody definuje Černá jako „*zvláštní ujednání všech či některých zakladatelů či společníků kapitálových společností, jejichž obsah souvisí s účastí ve společnosti (týká se vzájemných vztahů společníků či jejich vztahů ke společnosti), která jsou uzavírána mimo stanovy či společenskou smlouvu...*“.¹⁷⁶

Ačkoli se s těmito dohodami v zákoně o obchodních korporacích nesetkáme (na rozdíl od předchozí právní úpravy obsažené v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů), nejsou takové dohody zakázány (nepříčí-li se požadavkům vyplývajícím z § 1 odst. 2 občanského zákoníku).¹⁷⁷

Z různorodé skupiny dohod společníků, které mohou upravovat práva a povinnosti mimo podíl nebo společenskou smlouvu či stanovy, je ve vztahu k výkonu rozhodujícího vlivu třeba vyzdvihnout ty, které upravují výkon hlasovacích práv. Především je možné na základě takových dohod smluvit, že společníci budou se svými hlasovacími právy nakládat určitým (v některých případech i jednotným) způsobem. Taková dohoda tak může stát u zrodu jednání společníků ve shodě.¹⁷⁸ Jednotliví společníci, jednající ve shodě s takto utvořenou skupinou společníků, tak mohou naplnit definici skutečného majitele, a to i v případě, že by sami disponovali pouze zanedbatelnými možnostmi svými hlasovacími právy společnost ovlivnit.

Vedlejší dohody společníků však nesmějí být základem pro samoregulaci společnosti, tedy aby volené orgány společnosti měly na základě takových dohod právo hlasovat na valné hromadě, a tím ve své podstatě rozhodovat i o otázkách spojených s výkonem jejich

---

¹⁷⁶ Černá, Stanislava. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*, číslo 1, ročník 2011, str. 1 a násl.

¹⁷⁷ Dědič, Jan a Lasák, Jan in Czach Kristián, Havel Bohumil a kol. *Akcionářské dohody*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 320 str. Str. 49-53.

¹⁷⁸ Gerych, Jan. Vedlejší dohody společníků v kapitálových společnostech. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. 65 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://is.cuni.cz/webapps/zpp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs. Str. 30–31

funkce.¹⁷⁹ Jedná-li se však o třetí osobu, zákaz samoregulace platit zpravidla nebude. Zastřešujícím limitem pro vedlejší dohody společníků však zůstává jejich povinnost loajality vůči společnosti.¹⁸⁰

4.1.3. Vliv, ovlivnění, koncern

Jak vyplývá z odborné literatury, je pro určování skutečného majitele možné hledat paralelu v úpravě koncernového práva, a to především v úpravě ovládnání.¹⁸¹ Ačkoli tuto spojitost neuvádí explicitně ani zákon proti praní peněz ani důvodová zpráva k novele zákona proti praní peněz, s takovým názorem lze souhlasit. Shodný výběr jazykových prostředků¹⁸² nasvědčuje možnosti využití pojmu „*ovládající osoba*“ pro nalézání skutečného majitele. Úpravu práva podnikatelských seskupení nalezneme v § 71 a násl. zákona o obchodních korporacích.

Zákon o obchodních korporacích rozlišuje tři stupně podnikatelského seskupení, a to ovlivnění, ovládnání a koncern. Ovládnání je prostředním článkem mezi stupni podnikatelských seskupení. Platí, že každé ovládnání již v sobě zahrnuje ovlivnění a každý koncern v sobě již zahrnuje ovládnání. Na rozdíl od ovlivnění, které může být „*nahodilé a jednorázové*“, předpokládá ovládnání opakované uplatňování vlivu.¹⁸³ Od koncernu se pak ovládnání odlišuje absencí jednotného řízení.¹⁸⁴

Rozdíl mezi koncernovým právem a institutem skutečného majitele pramení z účelu právní úpravy. Zatímco právo podnikatelských seskupení spíše zkoumá zájmy jednotlivých článků podnikatelského seskupení a potenciální škodu, která může vzniknout užitím vlivu,

¹⁷⁹ Dědič, Jan a Lasák, Jan in Czach Kristián, Havel Bohumil a kol. Akcionářské dohody. Op. cit. sub 177. Str. 51.

¹⁸⁰ Srov. Gerych, Jan. Vedlejší dohody společníků v kapitálových společnostech. Op. cit. sub 178. Str. 35–37.

¹⁸¹ Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

¹⁸² Slovní spojení „*rozhodující vliv*“ se objevuje jak v zákoně proti praní peněz (§ 4 odst. 4) tak v úpravě ovládajících a ovládaných osob v zákoně o obchodních korporacích (§ 74 odst. 1.).

¹⁸³ Štenglová, Ivana, Havel, Bohumil, Cileček, Filip, Kuhn, Petr, Šuk, Petr. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1128 str. Str. 199–208.

¹⁸⁴ Štenglová, Ivana, Havel, Bohumil, Cileček, Filip, Kuhn, Petr, Šuk, Petr. Zákon o obchodních korporacích. Op. cit. sub 183. Str. 222–224.

ovládání či řízení uvnitř seskupení,¹⁸⁵ v případě problematiky skutečného majitele je stěžejní samotná otázka transparentnosti vlastnických struktur společností ve spojení s bojem proti praní peněz a terorismu. V případě skutečného majitele tak nebude postačovat nalezení právnické osoby, která má možnost uplatňovat rozhodující vliv, ale je třeba pátrat dál, až na úroveň fyzických osob, alternativně fyzických osob jednajících ve shodě s jinými osobami (fyzickými či právnickými).

Důležitým aspektem koncernového práva, o kterém je třeba při nalézání skutečného majitele uvažovat, je otázka podnikatelských uskupení tvořících strukturu obsahující zahraniční články. Pro podnikatelská uskupení platí, že posuzování vztahu ovládané a ovládající osoby je rozhodující právo státu, kterým se řídí status ovládané osoby.¹⁸⁶ Pro zkoumání skutečného majitele je dle mého názoru potřeba použít obdobné pravidlo. Řídí-li se status společnosti, jejíhož skutečného majitele zjišťujeme, českým právem, bude se i vztah mezi touto společností a osobou zahraničního práva, která má možnost vykonávat rozhodující vliv nad touto společností, posuzovat podle českého práva. Jinými slovy pro hledání skutečného majitele bude třeba použít nástrojů v podobě definice skutečného majitele, ukazatelů v podobě vyvratitelných domněnek nebo právní fikce upravených zákonem proti praní peněz. V praxi se však zajisté setkáme i se situacemi, kdy struktura společností, navzájem propojených možnostmi výkonu rozhodujícího vlivu, bude čítat dvě a více společností řídicí se zahraničním právem. V takovém případě se domnívám, že pro určování skutečného majitele sice bude stěžejní materiální definice skutečného majitele obsažená v § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz, avšak bude třeba přihlídnout ke specifikům dané zahraniční právní úpravy týkající se zjišťování skutečného majitele, respektive místní právní úpravy korporátního práva. Domnívám se, že pro nalézání skutečného majitele bude možné použít právních domněnek nebo právních fikcí upravených v § 4 odst. 4 písm. a) zákona proti praní peněz pouze v případě, nebude-li možné postupovat na základě zahraniční právní úpravy.

---

¹⁸⁵ Srov. Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 186–191.

¹⁸⁶ Štenglová, Ivana, Havel, Bohumil, Cileček, Filip, Kuhn, Petr, Šuk, Petr. Zákon o obchodních korporacích. Op. cit. sub 183. Str. 199–208.

4.1.4. Tichý společník

Tichý společník je podle § 2747 občanského zákoníku osoba, která s podnikatelem (společnost s ručením omezeným a akciová společnost se považují za podnikatele)¹⁸⁷ uzavřela smlouvu o tiché společnosti. Charakter tiché společnosti vystihl Nejvyšší soud, když konstatoval, že se tichý společník na základě smlouvy o tiché společnosti „účastní na podnikání podnikatele pouze svým majetkovým vkladem, za jehož využití se podnikatel zavazuje poskytnout tichému společníkovi podíl na zisku, tichý společník se naopak zavazuje, že kromě poskytnutí vkladu se bude podílet i na ztrátě, jestliže podnikání podnikatele nepřinese zisk, ale ztrátu.“¹⁸⁸ Tichý společník se tedy na podnikání společnosti zpravidla přímo neúčastní. Postavení skutečného majitele však u něj může být založeno jak skrze právní domněnku vztahující se k podílu na zisku společnosti (§ 4 odst. 4 písm. a bod 3 zákona proti praní peněz), tak i jiným způsobem. Není totiž vyloučeno, aby obsah smlouvy o tiché společnosti dával tichému společníkovi práva, kterými by mohl ve společnosti vykonávat rozhodující vliv. Výhodou takového přenesení práv přitom bude důvěrnost, se kterou budou obvykle společnost a tichý společník přistupovat ke smlouvě o tiché společnosti. Praktické využitelnosti takového nástroje navíc přispívá fakt, že smlouvu o tiché společnosti není potřeba veřejně deklarovat nebo registrovat. Občanský zákoník navíc (na rozdíl od předchozí právní úpravy) v případě smlouvy o tiché společnosti nevyžaduje písemnou formu. Smlouva tak může být uzavřena i ústně.¹⁸⁹

4.1.5. Problematika „bílých koní“

S problematikou skutečného majitele je neodmyslitelně spojena otázka možné rozdílnosti osoby, o které je deklarováno, že disponuje nástroji k uplatnění rozhodujícího vlivu ve společnosti (dále jen jako „deklarovaný skutečný majitel“), a osoby, která těmito nástroji fakticky disponuje (dále jen jako „faktický skutečný majitel“). Této rozdílnosti je možné dosáhnout nepřímým zastoupením. Faktický skutečný majitel (zastoupený) v takovém

---

¹⁸⁷ Srov. § 421 občanského zákoníku a § 1 odst. 1 a 2 a § 42 zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

¹⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.08.2011, sp. zn. 23 Cdo 1733/2010 [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/23Cdo1733/2010>.

¹⁸⁹ Hulmák, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 str. Str. 1269–1274

případě pověří deklarovaného skutečného majitele (zástupce), aby jednal svým jménem a na svůj účet, přičemž ho bude smluvní povinnost zavazovat k převedení nabytých práv a povinností na faktického skutečného majitele.¹⁹⁰

V odborné literatuře se setkáme s pojmy „*nominee shareholder*“ a „*nominee director*“.¹⁹¹ U prvního jmenovaného jde o osobu, která je ve společnosti společníkem, avšak její práva může fakticky vykonávat jiná osoba, na kterou mohou být převedeny i povinnosti. V našem případě se tedy jedná o faktického skutečného majitele. V druhém případě se jedná o obdobnou podstatu, avšak ve vztahu k členovi orgánu společnosti, především pak členovi statutárního orgánu nebo osoby s obdobným postavením.¹⁹² Jak *nominee shareholder* tak i *nominee director* mohou být v četných případech označeni za skutečné majitele,¹⁹³ ačkoli tomu tak fakticky být nemusí (materiální definici skutečného majitele bude naplňovat faktický skutečný majitel odlišný od toho deklarovaného).

Lze si přitom představit vícero způsobů, jak ke vzniku situace zahrnující deklarované skutečné majitele může dojít. V prvním případě je osoba mající postavení skutečného majitele již od založení (popřípadě vzniku) společnosti pouze nepřímým zástupcem faktického skutečného majitele. Ve druhém případě lze uvažovat o následném vzniku tohoto nepřímého zastoupení.

Při nalézání skutečného majitele je třeba vzít v potaz různorodost způsobů, kterými může faktický skutečný majitel skrze deklarovaného skutečného majitele disponovat rozhodujícím vlivem ve společnosti. Zpravidla půjde o právní poměry založené smlouvou o nepřímém zastoupení. Občanský zákoník pro ni, stejně jako pro smlouvu o tiché společnosti, nevyžaduje písemnou formu. Postačí tedy forma ústní.¹⁹⁴ Pro její vznik je však třeba splnit náležitosti právního jednání, jimiž jsou subjekt, vůle, projev vůle, předmět projevu vůle a

---

¹⁹⁰ Lavický, Petr a kol. Občanský zákoník I. Op. cit. sub 14. Str. 1657–1659

¹⁹¹ Does de Willebois, Emile van der. Op. cit. sub 7. Str. 59–67.

¹⁹² Kostohryz in Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Op. cit. sub 12. Str. 17–19 a 23–24.

¹⁹³ Srov. § 4 odst. 4 písm. a) zákona proti praní peněz.

¹⁹⁴ Zuklínová [pozn. Hendrychová] in Dvořák, Jan, Švestka, Jiří, Zuklínová, Michaela [pozn. Hendrychová] a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 436 str. Str. 162.

popř. i vzájemný poměr vůle a jejího projevu.¹⁹⁵ V praxi si však lze představit i situace, kdy nebudou splněny všechny náležitosti právního jednání, a přeci budeme mluvit o faktickém skutečném majiteli a deklarovaném skutečném majiteli. Typicky může jít o absenci vůle z důvodu donucení k uzavření smlouvy (např. použitím fyzického nebo psychického násilí).¹⁹⁶ Ačkoli v takových případech nebudeme hovořit o právním poměru mezi faktickým skutečným majitelem a deklarovaným skutečným majitelem, může být výsledek obdobný. Jednání faktického skutečného majitele může dokonce v takových krajních případech naplnit skutkovou podstatu vydírání.¹⁹⁷

Faktický skutečný majitel však nemusí uplatňovat vliv pouze skrze zakázané praktiky. Může jít o založení možnosti uplatňovat vliv i na základě smlouvy nebo dědické smlouvy či dokonce pomocí institutů právem neupravených. Názorným příkladem je skutečný majitel, který bude ovlivňován svým druhem/družkou (či manželem/manželkou) do té míry, že nebude ničím jiným než „loutkou“ v jeho rukou.

4.2. Ostatní struktury kapitálových společností

Při úvaze o modalitách, ve kterých může být založeno postavení skutečného majitele je třeba uvažovat v intencích praktického využití tohoto institutu. Z tohoto důvodu je třeba brát v potaz i situace, kdy proto, abychom zjistili skutečného majitele kapitálové společnosti, bude třeba zjistit skutečného majitele právnických osob nebo jiných právních uspořádání, které v konkrétních společnostech vykonávají rozhodující vliv. V praxi se zajisté setkáme s různě složitými strukturami (nejen) kapitálových společností, které mohou narušit transparentnost vazeb umožňujících uplatňování vlivu na společnost.

Na cestě od kapitálové společnosti s vlastníkem stoprocentního podílu, který není nikým ovlivňován k mnohostupňové vlastnické struktuře, která může být (nejen) na první pohled nerozlučitelná, nalezneme nespočet modalit, které mohou formovat rozdělování či sjednocování vlivu v předmětné společnosti. V této podkapitole se stručně zaměřím na

---

¹⁹⁵ Zuklínová [pozn. Hendrychová] in Dvořák Jan, Švestka Jiří, Zuklínová Michaela [pozn. Hendrychová] a kol. Občanské právo hmotné. Op. cit. sub 194. Str. 158.

¹⁹⁶ Srov. Zuklínová [pozn. Hendrychová] in Dvořák Jan, Švestka Jiří, Zuklínová Michaela [pozn. Hendrychová] a kol. Občanské právo hmotné. Op. cit. sub 194. Str. 158–161.

¹⁹⁷ § 175 trestního zákoníku.

přehled vybraných modalit, se kterými se můžeme setkat ve vztahu ke společnosti, jejíhož skutečného majitele hledáme.

4.2.1. Svěřenské fondy

Vznikem svěřenského fondu, ke kterému může dojít na základě smlouvy nebo na základě pořízení pro případ smrti, vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku. Vznikem svěřenského fondu zakladatel (kterým může být jak fyzická, tak právnická osoba) svěřuje majetek správci, přičemž správce se zavazuje tento majetek držet a spravovat jej.¹⁹⁸ Vyčleněný majetek není vlastnictvím správce, zakladatele ani osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.¹⁹⁹

Součástí takto vyčleněného majetku může být i podíl v kapitálové společnosti.²⁰⁰ Osobou, která vykonává vlastnická práva k podílu a která neodvozuje toto právo od jiné osoby, je svěřenský správce. Ten tedy ve vztahu k podílu vystupuje jako vlastník.²⁰¹ Zákon proti praní peněz ve svém § 4 odst. 4 kromě materiálního vymezení skutečného majitele (fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv)²⁰² stanovuje právní domněnky o založení postavení skutečného majitele. Dle zákona proti praní peněz se má za to, že skutečným majitelem svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání je:

1. zakladatel,
2. svěřenský správce,
3. obmyšlený,
4. osoba, v jejímž zájmu byl založen nebo působí svěřenský fond nebo jiné uspořádání bez právní osobnosti, není-li určen obmyšlený, anebo
5. osoba oprávněná k výkonu dohledu nad správou svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání bez právní osobnosti.²⁰³

---

¹⁹⁸ § 1448 odst. 1 a 2 občanského zákoníku.

¹⁹⁹ § 1448 odst. 3 občanského zákoníku.

²⁰⁰ Pihera, Vlastimil in Spáčil, Jiří. a kol. Občanský zákoník III. Op. cit. sub 17. Str. 1185–1191. a Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. Op. cit. sub 162. Str. 236–237.

²⁰¹ Pihera, Vlastimil in Spáčil, Jiří. a kol. Občanský zákoník III. Op. cit. sub 17. Str. 1185–1191.

²⁰² § 4 odst. 4 zákona proti praní peněz.

²⁰³ § 4 odst. 4 písm. c zákona proti praní peněz.

Ačkoli tedy občanský zákoník přiznává svěřenskému správci postavení vlastníka majetku ve svěřenském fondu, mohou poměry mezi výše uvedenými osobami, které lze označit za poměry *sui generis*, nastavit možnost vykonávat rozhodující vliv ve svěřenském fondu a potažmo i v obchodní společnosti, odlišně.²⁰⁴

4.2.2. Stát a veřejnoprávní korporace jako skutečný majitel

Při hledání skutečného majitele lze narazit i na situace, kdy osobou mající²⁰⁵ možnost vykonávat rozhodující vliv bude stát, instituce jím zřizované, státní podniky, územně samosprávné celky a jimi zřizované instituce.

Stát může založit nebo mít účast pouze v akciové společnosti. Jeho účast v jiných obchodních společnostech je vyloučena.²⁰⁶ Jak uvádí občanský zákoník, považuje se stát v oblasti soukromého práva za právnickou osobu. Ačkoli ve svých soukromoprávních vztazích stát vystupuje „jako osoba v rovném postavení s jinými účastníky těchto vztahů, ... není oprostěn svého primárního postavení jako nositele veřejných funkcí a veřejné moci a z toho vyplývající omezení v jeho autonomii vůle a v podřízenosti metodě veřejnoprávní regulace.“²⁰⁷ Není-li stanoveno jinak, jedná za stát v soukromoprávních vztazích vedoucí organizační složky.²⁰⁸

Jak obce, tak i vyšší územně samosprávné celky jsou stejně jako stát veřejnoprávními korporacemi.²⁰⁹ Mají tedy právní osobnost a mohou vstupovat do právních poměrů, které jim mohou zajistit možnost vykonávat rozhodující vliv v obchodních společnostech.

Ačkoli mohou mít veřejnoprávní korporace možnost vykonávat rozhodující vliv v obchodní společnosti, přikláním se k názoru uvedeném v Metodickém pokynu Finančního analytického úřadu, který konstatuje, že „v případě obcí a vyšších územních samosprávných

---

²⁰⁴ Pihera, Vlastimil in Spáčil, Jiří. a kol. Občanský zákoník III. Op. cit. sub 17. Str. 1185–1191.

²⁰⁵ Např. skrze vlastnictví podílu v obchodní společnosti.

²⁰⁶ § 28 odst. 1 zákona o majetku České republiky.

²⁰⁷ Lavický, Petr a kol. Občanský zákoník I. Op. cit. sub 14. Str. 168–171.

²⁰⁸ § 7 odst. 1 zákona o majetku České republiky.

²⁰⁹ § 2 odst. 1 zákona o obcích a § 1 odst. 1 zákona o krajích.

*celků a jimi zřizovaných institucí, stejně jako u státních orgánů a jimi zřizovaných institucí či státních podniků nelze fakticky o skutečném majiteli uvažovat.*²¹⁰ S tímto názorem souhlasí i komentářová literatura.²¹¹ Důvodem je dle mého názoru skutečnost, že konečný rozhodující vliv má možnost vykonávat lid, jako zdroj veškeré státní moci,²¹² respektive členové veřejnoprávní korporace, kde spravování a správci tvoří jednotu.²¹³ Nelze tedy hovořit o jedné fyzické osobě, která by disponovala možností vykonávat rozhodující vliv v posuzované obchodní společnosti. Stejně tomu tak bude i v případě skupiny osob jednajících ve shodě.

Ve výše uvedených případech bude třeba zjistit zřizovatele právnické osoby a za skutečného majitele považovat osobu, která v právnické osobě vykonává nejvyšší řídicí funkci.²¹⁴

---

²¹⁰ Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu. Op. cit. sub 76. Str. 5.

²¹¹ Tvrký, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

²¹² Syllová, Jindřiška in Sládeček, Vladimír, Mikule, Vladimír, Suchánek, Radovan, Syllová, Jindřiška. Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 1320 str. Str. 25–27.

²¹³ Hendrych, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 826 str. Str. 100–102.

²¹⁴ Srov. Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu. Op. cit. sub 76. Str. 5. a Tvrký, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Op. cit. sub 83. Str. 19–31.

5. Závěr

V závěru práce bych rád zhodnotil dosažení cílů, které jsem si vytyčil v jejím úvodu a dále shrnul stěžejní poznatky, které jsem v průběhu psaní diplomové práce načerpal.

Institut evidence skutečných majitelů je v dnešní době jedním ze stěžejních mechanismů boje proti praní peněz a financování terorismu. Zájem států a jejich společenství na transparentnosti vlastnických struktur právnických osob, zejména pak obchodních korporací, je na vzestupu a nic nenasvědčuje tomu, že by v dohledné době tento zájem opadl. Je pravděpodobné, že vyjasnit problematické otázky spojené se samotnou evidencí jako jsou ochrana práv do evidence zapisovaných osob nebo vynucování povinnosti právnických osob zapisovat své skutečné majitele do evidence pomůže správní, potažmo soudní praxe.

To dle mého názoru platí i pro jiná, méně ožehavá témata, která jsou spíše technického charakteru, což však nesnižuje jejich důležitost, ba naopak. Řeč je o rozsahu podkladových informací nezbytných pro zápis skutečného majitele do evidence skutečných majitelů, o formě, v jaké jsou tyto informace poskytovány, ale především se jedná o definici skutečného majitele a subsumpci jednotlivých faktických situací pod definici skutečného majitele.

Ve vztahu k rozsahu podkladových informací nezbytných pro zápis skutečného majitele do evidence a formě, v jaké musí být tyto informace poskytovány, jsem v této práci vyložil ustanovení nejen tak, aby ctilo literu zákona, ale aby takový výklad zároveň udržoval rovnováhu mezi nezbytnými požadavky na poskytování podkladových informací za účelem zápisu skutečného majitele do evidence na jedné straně a oprávněnými zájmy právnické osoby nebo jiného právního uspořádání na straně druhé. Ačkoli bude výklad v budoucnu prováděn správní, potažmo soudní aplikační praxí, může jí v této práci provedený výklad pomoci.

Rozbor pojmu skutečný majitel je dle mého názoru nejproblematictější bodem institutu evidence skutečného majitele. V této práci jsem se věnoval zprvu teoretickým přístupům k definici skutečného majitele. Dále jsem navázal analýzou definice obsažené ve Čtvrté směrnici proti praní peněz a v zákoně proti praní peněz. Ačkoli jsem při psaní práce narazil na několik nejasností (například u rozdílných jazykových verzí směrnice) bylo možné

dospět k jasným závěrům stran výkladu. S ohledem na chybějící aplikační praxi jsem však nebyl schopen posoudit, zda se jedná o obecně přijímaný závěr či nikoliv.

Poslední kapitola práce, popisující modalitty, kterými může být založeno postavení skutečného majitele, rozdělila tyto modalitty na samotné kapitálové společnosti a na struktury kapitálových společností. V první z těchto částí popisují kromě úpravy společníka, „bílých koní“ a tichého společníka i další dvě, dosud do takových systematik nezahrnuté, kategorie, a to vedlejší dohody společníků a otázky podnikatelských seskupení. V druhé části pojednávám o problematice vztahu svěřenských fondů a kapitálových společností a dále o fenoménu státu a jiných veřejnoprávních korporací jako skutečných majitelů. Domnívám se, že taková systematizace může přispět výkladu norem týkajících se evidence skutečných majitelů

Ve vztahu k definici skutečného majitele a jednotlivým modalitám, kterými může být jeho postavení založeno je třeba dodat, že určitost zákonů, která je rozhodná pro jejich dodržování a vynucování, může být podpořena jak samotnou kvalitou zákona, tak i pomocí podzákoných právních předpisů, kam by dle mého názoru z povahy věci patřilo systematické členění možných modalit založení postavení skutečného majitele. Adresát normy by tak dle mého názoru měl větší předpoklady takový zákon vyložit v souladu s jeho smyslem a účelem a poté takový zákon dodržovat.

Seznam citované a použité literatury a dalších zdrojů

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzv6ojzfuytcmy>.

Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrnge>.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mjnhe>.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mjqqewtemy>.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mjshawtgny>.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mjshewtgmq>.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mrrhewtgna>.

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjugmwtcna>.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga3f6mjygiwteng>.

Zákon č. 258/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mrvgmwtcnq>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuzdo>.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfuzq>.

Zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezv6mzqqwti>.

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mjtgqwtg>.

Zákon č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mzwhawta>.

Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství ze dne 06.10.1958 v platném a účinném znění Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31958R0001>.

Úmluva organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/00/13/97/00139719.pdf>.

Úmluva spojených národů proti korupci z roku 2004. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.

Konsolidované znění Smlouva o evropské unii. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF.

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.

Směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10.06.1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0308>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 04. 12. 2001 pozměňující Směrnici Rady č. 91/308/EHS ze dne 10.06.1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=OJ:L:2001:344:TOC>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26.10.2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0060>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16.09.2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32009L0101>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26.06.2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách

některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034&from=CS>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20.05.2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1529348069890&uri=CELEX:32015L0849>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=CS>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14.06.2017 o některých aspektech práva obchodních společností. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1132>.

Doporučení FATF, Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. 2012. Pracovní překlad pro potřeby Finančního analytického útvaru Ministerstva financí. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-institute>.

Methodology for Assessing Technical Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems. Revize z února roku 2018. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf>.

Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd23>.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 22.03.2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1.

Nález Ústavního soudu ze dne 16.07.2015, sp. zn. III. ÚS 1996/13. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-pripade-dvou-rovnocennych-vykladovych-variant-prava-musi-obecne-soudy-uprednostnit-usta/>.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 06.10.1982, sp. zn. 283/81, CILFIT, ECR 3415. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0283-1981-200406999-05_00.html.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.08.2011, sp. zn. 23 Cdo 1733/2010 [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/23Cdo1733/2010>.

Monografie a učebnice

Czach Kristián, Havel Bohumil a kol. Akcionářské dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 320 str. ISBN: 978-80-7552-784-4.

Čech, Petr, Šuk, Petr. Právo obchodních společností. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2016, 376 str. ISBN: 978-80-7273-177-0.

Černá, Stanislava, Štenglová, Ivana, Pelikánová, Irena a kol. Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 640 str. ISBN: 978-80-7478-735-5.

Does de Willebois, Emile van der, Halter, Emily M., Harrison, Robert A., Park, Ji Won, Sharman, J.C. The Puppet Masters. How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It. Washington DC: The World Bank, The International Bank for Reconstruction and Development, 2011, 267 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2363>. ISBN: 978-0-8213-8894-5.

Dvořák, Jan, Švestka, Jiří, Zuklínová, Michaela [pozn. Hendrychová] a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 436 str. ISBN: 978-80-7552-187-3.

Gerloch, Aleš. Teorie práva. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 336 str. ISBN: 978-80-7380-023-9.

Gerych, Jan. Vedlejší dohody společníků v kapitálových společnostech. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. 65 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://is.cuni.cz/webapps/zzp/search/?tab_searchas=basic&lang=cs.

Hendrych, Dušan a kol. Správní právo. Obecní část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 826 str. Str. ISBN: 978-80-7179-254-3.

Kostohryz, Milan, Mikuláš, Jan. Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, 93 str. ISBN: 978-80-87975-02-2.

Král, Richard. Směrnice EU z pohledu jejich transpozic a vnitrostátních účinků. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 327 str. ISBN: 978-80-7400-282-3.

Pelc, Vladimír. Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016, 300 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/140051887>.

Plachetková, Lada. Princip proporcionality v současné české judikatuře. Diplomová práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2013/2014. 56 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348216/pravf_m/DP_princip_proporcionality.pdf.

Sørensen, Karsten Engsig. The Fight against Letterbox Companies in the Internal Market. Spojené království Velké Británie a Severního Irska: Kluwer Law International, 2015. Common Market Law Review 52, Str 85–118. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2479252.

Vondráčková, Aneta. Opatření Evropské unie v oblasti praní peněz. Rigorózní práce. 2016. 123 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/76689>.

Komentáře

Havel, Bohumil, Štenglová, Ivana, Dědič, Jan, Jindřich, Miroslav a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 394 str. ISBN: 978-80-7400-285-4.

Hulmák, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 str. ISBN: 978-80-7400-287-8.

Lavický, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 str. ISBN: 978-80-7400-529-9.

Spáčil, Jiří. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 str. ISBN: 978-80-7400-499-5.

Svoboda, Karel, Smolík, Petr, Levý, Jiří, Šínová, Renáta a kolektiv. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 str. ISBN: 978-80-7400-673-9.

Syllová, Jindřiška in Sládeček, Vladimír, Mikule, Vladimír, Suchánek, Radovan, Syllová, Jindřiška. Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 1320 str. SBN: 978-80-7400-590-9.

Štenglová, Ivana, Havel, Bohumil, Cileček, Filip, Kuhn, Petr, Šuk, Petr. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1128 str. ISBN: 978-80-7400-540-4.

Tvrdý, Jiří, Vavrušková, Adriana. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 581 str. ISBN: 978-80-7400-688-3.

Odborné články

Bezouška, Petr, Havel, Bohumil. Podíl v obchodní korporaci ve společném jmění manželů, prý vše jasné... Obchodněprávní revue, číslo 4, ročník 2015, str. 97–101.

Černá, Stanislava. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. Obchodněprávní revue, číslo 1, ročník 2011, str. 1 a násl.

Prince Michael von und zu Liechtenstein. Public register: a populist tool to control the citizen. Trusts & Trustees, Díl 23, Vydání 6, 2017. Str. 693–695.

Verret, J. W. Terrorism Finance, Business Associations, and the „Incorporation Transparency Act“. Spojené státy americké: Louisiana Law Review, vydání 70, číslo 3, 2010. Str. 857–910. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol70/iss3/5>.

Wardzynski, Adrian. The 2014 Update to the OECD Commentary: A Targeted Hybrid Approach to Beneficial Ownership (2015). číslo 43 časopisu Intertax, 2. vydání 2. Str. 179–191.

Internetové zdroje

Bisnode. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.bisnode.cz/o-bisnode/o-nas/novinky/loni-vzniklo-32-187-firem-nejvic-od-roku-2007/>.

BOWNET – Identifying the Beneficial Owner of legal entities in the fight against money laundering. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.transcrime.it/bownet/>

Česká národní banka [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>.

Český statistický úřad. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ORG01&z=T&f=TABULKA&katalog=30831&str=v386&v=v7_null_null_null#w.

EBOCS – European Beneficial Ownership and Control Structures [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.ebocs.eu/project.html>.

Interpol. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/en>.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/osn/index.html.

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org>.

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cleangovbiz/toolkit/moneylaundering.htm>.

Další zdroje

Basilejský výbor pro bankovní dohled. Ochrana bankovního systému před jeho zneužitím pro praní peněz. 1988. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbssc137.pdf>.

Evropská komise. Důvodová zpráva k návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. 2013/0025 (COD). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0826&from=CS>.

Finanční akční výbor. Zpráva o praní peněz. 1990. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1990%20ENG.pdf>.

Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu (ze dne 29. října 2013, aktualizováno 17. května 2017; č. j. FAU-30944/2017/03). [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyrad.cz/pravni-predpisy.html>.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. Paříž: OECD publications, 2001. 102 str. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/ca/43703185.pdf>.

Riccardi, Michele, Savona, Ernesto. The identification of beneficial owners in the fight against money laundering. Trento: Transcrime – Università degli Studi di Trento, 2013. 98 str. Práce je finální zprávou projektu BOWNET. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: http://www.transcrime.it/bownet/wp-content/uploads/sites/4/2015/06/BOWNET_final-report.pdf.

Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=368&r=2016>.

Abstrakt

Evidence skutečných majitelů společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti

Tato diplomová práce se zabývá evidencí skutečných majitelů společností s ručením omezeným a akciových společností. Cílem práce je představit východiska institutu evidence skutečného majitele a poté prodiskutovat jeho stěžejní rysy a problematické otázky s ním spojené.

Práce nejdříve uvádí přiblížení vývoje institutu evidence skutečných majitelů v čase, přičemž dále hodnotí potenciál splnění cílů, které jsou spojovány se zavedením evidence. Zároveň upozorňuje na úskalí, která může evidence v praxi přinášet. Práce se dále věnuje otázkám spojeným s rozsahem povinně evidovaných informací o skutečném majiteli a formou uchovávání takových informací a nakládání s nimi. Práce vede diskuzi s cílem provést vyvážený výklad příslušných ustanovení tak, aby byly splněny potřebné předpoklady pro naplnění smyslu a účelu evidence na jedné straně, a aby bylo šetřeno práv právnických osob na straně druhé.

V dalších kapitolách se práce zaměřuje na definici skutečného majitele a na systematizaci způsobů, jak může být u jednotlivých fyzických osob nebo skupin fyzických osob toto postavení založeno. Práce vykládá ustanovení zakotvující definici skutečného majitele a cílí na praktické důsledky, které mohou být spjaty s různými způsoby výkladu. Práce se také zaměřuje na důsledky, které mohou nastat při plnění povinnosti vést záznamy o skutečném majiteli a zaznamenávat tyto informace do evidence. Za účelem výkladu českých právních norem zkoumá práce i předpisy Evropské unie, které české právní normy implementují. Práce také navrhuje systematizaci způsobů, jak mohou být založena postavení skutečných majitelů. Staví přitom na již existujících systematizacích, které rozšiřuje a zpřesňuje.

Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně recentní problematiku a zároveň nic nenasvědčuje tomu, že by vývoj v této oblasti ustrnul, bude téma evidence skutečných majitelů v budoucnu zajisté předmětem odborné diskuze.

Abstract

Records of actual owners of limited liability companies and joint stock companies

This diploma thesis deals with the records of actual owners of limited liability companies and joint stock companies. The aim of the thesis is to introduce the basics of the institute of records of actual owners and then to discuss its key features and problematic issues associated with it.

At the beginning, the thesis outlines the evolution of the institute of records of actual owners, and further evaluates the potential to meet the goals associated with the introduction of the evidence. At the same time, the thesis draws attention to the pitfalls that the records can bring in practice. The thesis also deals with the issues related to the extent of the mandatory information about the actual owner and the issues related to the storage and handling of such information. The thesis leads a discussion to interpret the relevant provisions to keep a balance between the necessary prerequisites for fulfilling the meaning and purpose of the records and the rights of a legal persons.

In the following chapters, the thesis focuses on the definition of the actual owner and on the systematization of the ways in which a natural person or group of natural persons can be an actual owner. The thesis interprets the provision defining the actual owner and aims at the practical implications that may be associated with different ways of interpretation. The thesis also focuses on the consequences that may arise in fulfilling the obligation to keep records of the actual owner and register that information into the records. To interpret the Czech legal norms, the thesis examines regulations of the European Union which are implemented by the Czech legal norms. The thesis also suggests the systematization of ways in which the position of actual owners can be established. The thesis works with already existing systematizations and expands them making them more accurate.

Given that this is a relatively recent issue and there is nothing indicating that development in this area will be disrupted, the topic of records of actual owners will be the subject of expert discussion in the future.

Název práce a klíčová slova

Název práce v českém jazyce

Evidence skutečných majitelů společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti

Název práce v anglickém jazyce

Records of actual owners of limited liability companies and joint stock companies

Klíčová slova

Evidence skutečných majitelů, skutečný majitel, boj proti praní peněz a financování terorismu, společnost s ručením omezeným, akciová společnost

Key-words

Records of actual owners, actual owner, AML, anti-money laundering, CFT, combating the financing of terrorism, limited liability companies, joint stock companies